

Natura 2000 Fenntartási Terv

HUON20013 Öregcser
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Óriszentpéter, 2016.05.31.

Zöld Zala Természetvédő Egyesület

Zöld Zala
Természetvédő Egyesület

Felelős tervező

Óvári Miklós (természetvédelmi szakmérnök)

Vezető szakértő

Óvári Miklós (természetvédelmi szakmérnök)

Közreműködő szakértők

Dr. Szentirmai István (biológus)

Szépligeti Mátyás (botanikus)

Tóth Ádám (zoológus, térinformatikus)

TARTALOMJEGYZÉK

I. A NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV.....	5
1. A TERÜLET AZONOSÍTÓ ADATAI	6
1.1. Név.....	6
1.2. Azonosító kód.....	6
1.3. Kiterjedés.....	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.4.1. A terület jelölő élőhelyei.....	6
1.4.2. A terület jelölő fajai.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK.....	8
3. KEZELÉSI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	11
3.2. Kezelési javaslatok.....	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	11
3.2.1.1. Az egész területre vonatkozó általános kezelési javaslatok.....	11
3.2.1.2. Kezelési egységek.....	13
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	24
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	25
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	26
3.2.5. Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzése (térkép és táblázat).....	29
3.2.6. A tervezési terület földrészleteit érintő kezelési egységek.....	28
3.2.7. A tervezési terület erdőrészleteit érintő kezelési egységek.....	29
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében.....	28
3.3.1. Agrártámogatások.....	3029
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer.....	309
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer.....	30
3.3.2. Pályázatok.....	30
3.3.3. Egyéb.....	31
3.4. A TERV EGYEZTETÉSI FOLYAMATÁNAK DOKUMENTÁCIÓJA	31
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	31
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	31
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	32
II. A NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV KÉSZÍTÉSÉT MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ ...	40
4. A TERVEZÉSI TERÜLET ALAPÁLLAPOT JELLEMZÉSE	41
4.1. Környezeti adottságok.....	41
4.1.1. Éghajlati adottságok.....	41
4.1.2. Vízrajzi adottságok.....	41
4.1.3. Talajtani adottságok.....	41
4.2. Természeti adottságok.....	42
4.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	44
4.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	46
4.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	46
4.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	49
4.3. Területhasználat.....	49
4.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	49
4.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	49
4.3.3. Területhasználat és kezelés.....	50

4.3.3.1. Mezőgazdaság.....	50
4.3.3.2. Erdészet.....	50
4.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	50
4.3.3.4. Vízgazdálkodás	51
4.3.3.5. Turizmus	52
4.3.3.6. Ipar	52
4.3.3.7. Infrastruktúra.....	52
4.3.3.8. Egyéb	52
5. FELHASZNÁLT IRODALOM.....	53
6. TÉRKÉPEK.....	54
6.1. Az Öregcser áttekintő térképe.....	54
6.2. Az Öregcser a főbb művelési ágak megoszlása szerint	54
6.3. Az Öregcser élőhelytérképe.....	56

I. A Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Öregcser kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUON20013
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	258,06 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. A terület jelölő élőhelyei

- pannon cseres-tölgyesek (91M0)

1.4.2. A terület jelölő fajai

- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Vas megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Sitke	258,06	100

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület nem tartozik országos jelentőségű védettség hatálya alá és nem képezi részét nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó területnek sem.

Helyi védettség:

A nemzeti park által rendelkezésre bocsátott listán, valamint a 2013-ban a ProVértes Alapítvány által aktualizált és megjelentett Vas megye helyi jelentőségű természetvédelmi területei térképen, illetve a Védett Természeti Területek Törzskönyveinek keresőfelületén (<http://www.termeszetvedelem.hu/helyi-jelentosegu-vedett-termeszeti-teruletek>) a területet érintő helyi jelentőségű védett terület nem található. A tervezési területhez ugyanakkor északnyugatról kapcsolódik a Sitke Község Önkormányzat Képviselő testülete által a 16/2007. (XII.18) határozattal helyi védetté nyilvánított Sitke 0403 hrsz-ú terület.

Ökológiai hálózat:

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény alapján az Öregcser területe (258,06 ha) teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

Településrendezési eszközök

- Sitke Község Településfejlesztési Konceptió 46/2003.(V.26.). sz. határozattal megállapítva.
- Sitke Község Önkormányzatának 10/2004. (IX.22.) számú rendelete a község Szabályozási tervéről és a Helyi építési szabályzatról, módosította a 11/2010. (IX.20.) és a 2/2013. (I.22.) számú önkormányzati rendelet
- Sitke község Önkormányzati Képviselő-testületének 73/2004 /IX. 22./ számú határozata a Településszerkezeti tervről.

Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Celldömölki Erdészeti Tervezési Körzet Második erdőterve - ügy száma: 2/2010. Érvényessége: 2010. január 01. – 2019. december 31.
- A 192. Sárvári Erdészeti Igazgatóság erdőgazdálkodási egység körzeti erdőterve – törzskönyvi száma: 1/2010. – érvényes 2010. január 1.- 2019. december 31.

Vadgazdálkodási tájegységek és üzemtervek

A tervezési terület az 504 azonosítóval rendelkező Rába-menti-Kemenesháti Vadgazdálkodási tájegység része. Tájegységi vadgazdálkodási terv még nem készült el, így üzemtervvel sem rendelkezik a tervezés idején.

Vadászatra jogosult:

Vadászterület azonosító	Vadászatra jogosult	Jóváhagyó határozat száma
18-152320-504	Batthyány Vadásztársaság	VA-06/AKFO1/00481-2/2017

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv 2015. Elfogadta: 1155/2016. (III.31) Korm. határozat

2. Veszélyeztető tényezők

1. táblázat: A tervezési területen ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett összes terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
K04.05	növényevők általi károkozás	M	78	A jelentős vadlétszám hatása a pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhelyet degradációval, gyomosodással nagymértékben veszélyezteti. A taposás, túrás és rágás következtében a felújulás nehezzé válik, a cserjeszint kiritkul, az erdő gyepszintje jelentős mértékben degradálódik. A túltartott vadállomány hátráltatja a cseres-tölgyesek természetes felújulását, így csökkenti a nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) és a közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) jelölő fajok élőhelyét.
B02.04	lábon álló vagy fekvő holtfa eltávolítása	H	18	Az erdőgazdálkodás során a holtfa, illetve az odvas idős fák eltávolítása csökkenti a nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) és a szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) jelölő fajok élőhelyeit.
B07	egyéb erdészeti tevékenység	H	18	A hektáros nagyságrendű vágásterületekkel operáló vágásos gazdálkodás és az idegenhonos állományok területfoglalása miatt a pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhelyek kiterjedése a potenciálhoz viszonyítva jelentősen elmarad, a maradék állomány veszélyeztetetté vált. Az erdőgazdálkodás során alkalmazott nagy területű véghasználatok lokálisan megszüntetik a legtöbb erdei faj, így a nagy hőscincér (<i>Cerambyx</i>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett összes terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<i>cerdo</i>), szarvasbogar (<i>Lucanus cervus</i>) és a közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) jelölő fajok élőhelyeit is.
I01	idegenhonos, inváziós fajok jelenléte	H	15	A spontán felverődött akácos inváziós gócként van jelen a területen, mely terjeszkedésével a pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhely állományait veszélyezteti.
J02.03.	csatornázás és vízelvezetés	H	100	Az erőrézletek közti nyiladékok mentén mindkét oldalon mély vízelvezető árkok húzódnak. A kavicsaljzat vízáteresztő képessége következtében a lehulló csapadékot az árkok elvezetik. Ez a talajvíz süllyedésével jár, hosszú távon a pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhely kiszáradásához vezet, fennmaradásukat veszélyezteti, illetve a termőhely nem kívánatos változását okozza.

2. táblázat: A tervezési területen kívülről érkező veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett összes terület nagysága (%)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.01	gazdálkodás intenzívebbé válása	L	10	10	A Natura 2000 területen kívüli szántókon zajló intenzív művelés hatására a szántókkal határos pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhelyek gyomosodnak, degradálódnak.

3. táblázat: Jövőbeli potenciális hatások, veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett összes terület nagysága (%)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.01	gazdálkodás intenzívebbé válása	L	10	10	A Natura 2000 területen kívüli szántókon zajló intenzív művelés hatására a szántókkal határos pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhelyek gyomosodnak, degradálódnak.
I01	idegenhonos, inváziós fajok jelenléte	H	50	18	Veszélyforrásként elsősorban a keleti oldalon a zártkertek felhagyott parcelláin spontán megjelent akácok, illetve az azokból a határos élőhelyeken várhatóan megjelenő akácegyedek gyomosítása említhető. Az akácokból, mint inváziós gócból induló növényi invázió a pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhelyet degradációval, gyomosodással veszélyezteti.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Az Öregcser kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Az Öregcser-erdő pannon cseres-tölgyes erdőállományai helyén felújított, részben jellegtelenné vált tölgyes élőhelyek visszaalakítása, természetvédelmi helyzetének helyreállítása.

Botanikai szempontból prioritás az áréája északi határát elérő, a területen több ezres nagyságrendben jelen lévő védett genyőte (*Asphodelus albus*), valamint a dunántúli sás (*Carex fritschii*), a tarka nőszirm (*Iris variegata*) és az epergyöngyike (*Muscari botryoides*) állományainak hosszútávú fennmaradása. Zoológiai szempontból is nagy a jelentősége a jelölő élőhely fennmaradásának, hiszen a jelölő cseres-tölgyesek élőhelyet jelentenek a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) számára, egyúttal lehetőséget nyújtanak az erdei odúlakó denevéreknek szaporodóhelyeik minőségének javítására.

További célok és végrehajtandó feladatok:

- A vörös tölgyesek és erdei fenyves állományok fokozatos átalakítása cseres-tölgyesekké.
- A speciális termőhelyi adottságokhoz igazodva, természetszerű, nagy diverzitású, elegyfajokban bővelkedő cseres-tölgyes erdővé alakítani, illetve engedni alakulni a

jelenlegi, nagyrészt fiatal állományokat.

- Az elegyfajok egyedeinek (pl. gyertyán, mezei juhar, hársak, szilek, cseresznye) fokozott kímélete az ápolás, tisztítás és gyérités során.
- A pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhelyek esetében az állandó erdőborítást biztosító gazdálkodási módra való áttérés
- Az inváziós fajok (fehér akác) visszaszorítása
- A vadlétszám csökkentése az élőhelyek vadeltartó képességének mértékéig
- A terület talajvíz-gazdálkodásának javítása

3.2. Kezelési javaslatok

A) Az intézkedési javaslatok rendszerének bemutatása

A javaslatok és intézkedések két csoportba sorolhatók. Az első csoportba tartoznak a gazdálkodáshoz nem köthető általánosan értelmezett javaslatok. Ezek a gazdálkodókon túli érintettek (területrendezők, beruházók, vállalkozók, turisztika) részére szóló elvek a kritikus pontok meghatározásával (pl.: nem kívánatos fejlesztések, korlátozás nélkül, korlátozással, vagy egyáltalán nem végezhető tevékenységek).

A megfogalmazott intézkedések második csoportjába a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok kerülnek besorolásra. Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a meghatározott kezelési egységben az ott található közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok és a területen jelenleg folyó gazdálkodás alapján ajánlásokat tegyen a további gazdálkodás módjára. Ezek a javaslatok egyúttal a jövőbeni támogatási programok kidolgozásának alapjául szolgálnak.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Az egész területre vonatkozó általános kezelési javaslatok

A) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

A gazdálkodáshoz nem köthető fenntartási, illetve kezelési feladatok között említhető a terület több pontján sporadikusan, valamint a déli erdőszegélyek mentén nagyobb tömegben megjelenő illegális szemétkerakások felszámolása.

A területen jelen lévő ásványi kavicsvagyon kitermelése, így bányatelek nyitása magterület övezetben nem engedélyezett.

A terület jelenleg turisztikai szempontból nem hasznosított. A védett fajok, különösen a genyőte virágzása az ökoturisztikai szempontból olyan vonzerőt képvisel, amivel megfelelő körülmények között élni lehet. Ehhez a meglévő nyiladék- és úthálózat lehetőséget biztosít. Természetvédelmi szempontból a terület turisztikai – főképp környezeti nevelési célú – hasznosítása javasolt. Fontos fejlesztési cél a Natura 2000 területet bemutató infrastruktúra létrehozása, hogy az ide látogatók tisztában legyenek a terület státuszával, természeti értékeivel. Ezt a területre bevezető forgalmasabb közutak és turistautak mentén elhelyezett tájékoztató táblákkal lehetne elérni, valamint a területet bemutató szóróanyagokkal, amelyeket helyi turisztikai irodákban és önkormányzatoknál lehetne kihelyezni, elérhetővé tenni. Fontos lenne ezeknek az információs anyagoknak a világhálón való megjelenítése is.

B) Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok:

A gazdálkodási egységhez köthető kezelési javaslatok egyértelmű értelmezése érdekében azokat minden esetben egy meghatározott kezelési egységbe soroltuk. Az élőhelytérképen feltüntetett, területileg lehatárolt élőhelyek kezelési egységekbe (KE-) lettek sorolva, ezek lefedik az egész tervezési területet. A kezelési egységek határa a terepi bejárás alapján lett meghatározva, így nem feltétlenül egyezik az érintett ingatlanok helyrajzi számainak hivatalos földhivatali határaival. Ennek megfelelően egyes helyrajzi számok területét több kezelési egység is érintheti. A kezelési egységeknél a kezelés célját képező érintett élőhelyek és fajok is meg lettek határozva.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) *A fenntartási terv a Natura2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

BA) *A kezelési egység értelmezése és a lehatárolásra vonatkozó szempontok*

A kezelési egység alapját az aktuális élőhelytérkép adja, melyben a hazai élőhelyosztályozási rendszer, az ANÉR 2011 munkában megfogalmazott szempontok alapján minden terület valamely élőhelyi egységbe került besorolásra; a természetes, természetközeli növényzet, valamint a folyamatos humán hatás alatt álló, degradált téregységek (lakó- és iparterület, nyomvonalas létesítmények, stb.). Az így meghatározott élőhelyfoltok besorolása ad lehetőséget azok kiértékelésére természetességük alapján. Amennyiben az adott élőhelyfolt Natura 2000 jelölő élőhely kritériumainak is megfelel, akkor az is rögzítésre került. Az élőhelytérkép alapján kerültek meghatározásra a fejlesztési célok, hogy mely degradált területeket lehet megfelelő kezeléssel újra természetes élőhellyé, esetleg Natura 2000 jelölő élőhellyé alakítani.

BC) *Általános szempontok a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok kidolgozására:*

A kezelési javaslatok meghatározásánál szerepeltettük a területre vonatkozó jogszabályokat, melyek a terület használatával kapcsolatosan alapvetően betartandóak (pl.: erdőtervek), az azokban foglaltakat itt nem ismételtük meg. Törekedtünk az adaptív kezelést biztosító előírás-javaslatok olyan meghatározására, melyek lehetőség szerint a gazdálkodás során betarthatóak és az aktuális támogatási rendszerrel összhangban vannak.

Gyepgazdálkodás

A tervezési területen található tisztások, fátlan területrészek fenntartása hozzájárul a terület élőhelyi és faji változatosságához. Több állat- és növényfaj mellett a közösségi jelentőségű kis apolló-lepke (*Parnassius mnemosyne*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára is alkalmas élőhelyek lehetnek ezek. Szükséges kezelésük évi kétszeri kaszálás volna. Alternatívaként ezek a foltok is cseres-tölgyesekké alakíthatók, ugyanakkor gyepként való kezelésük a fenti okok miatt természetvédelmi szempontból kedvezőbb volna.

Erdőgazdálkodás

A területen található jelölő élőhelyek fenntartása csak az azokat fenntartó extenzív erdészeti kezelés megteremtésével biztosítható. Az Öregcser Natura 2000 terület teljes egészében állami erdészeti kezelésű erdőtervezett terület, melyek erdőrészelei mind átalakító üzemmódban kezeltek. Ez jó alapot nyújt a Natura 2000 prioritások érvényre jutásához. A területen nagy kiterjedésben lévő erdőültetvények az egykori cseres-tölgyesek helyén találhatók. Ezek a vörös tölgyesek és erdeifenyvesek a terv szerinti erdészeti kezeléssel újra cseres-tölgyesekké alakíthatók. A SZHE Zrt. Sárvári Igazgatósága területére elkészült erdőtervben szereplő átalakító, majd szálaló üzemmód alkalmazása esetén megvalósulhat a természetvédelmi rendeltetés biztosítása a folyamatos erdőborítás mellett. A jelenleg még kis területen előforduló inváziós fehér akác egyedeket a területről ki kell szorítani. Az erdészeti hasznosítású területek más funkcióban történő hasznosítása (beépítés, ipari célú beruházások) nem kívánatos. Fontos cél a változó vízháztartás, a talajvízhatás megőrzése, ennek érdekében a vízelvezetés mellőzése a gazdálkodás során. A meglévő vízelvezető árkokat nem szabad újra kimélyíteni, és új árkok létesítését is el kell kerülni, a meglévőket célszerű elgátolni.

Vadgazdálkodás

A területen történő vadgazdálkodás vonatkozásában elődegesen a nagyvadállományt szükséges jelentős mértékben apasztani egészen addig, amíg az erdőfelújításokat kerítés nélkül is eredményesen végre lehet hajtani. A nagyvadállomány tekintetében a gímszarvas és a vaddisznó a jelölő élőhelyeken és a vizes élőhelyen jelentkező taposásával, túrásával okoz nagy gondot. Fontos lenne a területen a vadetetés helytelen gyakorlatának megszüntetése, mellyel egyidejűleg a kilövések számának emelésére lenne szükség a pannon cseres-tölgyesek természeti állapotának megőrzése érdekében.

Vízgazdálkodás

A területen vízgazdálkodási szempontból jelentős állóvíz, vagy vízfolyás nem található. A vizes élőhelyek tekintetében a meglévő mocsár időszakosan vízzel borított terület, mely kiegészíti az erdei közösséget. Fenntartása időszakos kezeléssel és a vadgazdálkodásnál megfogalmazottak alkalmazásával megoldható.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A tervezési területen található élőhelyeket hét kezelési egységbe soroltuk be - ezek közül egy nem igényel kezelést -, melyeket a 3.2.5. fejezetben térképen ábrázoltunk. A kezelések alapját a 2015-16-ban aktualizált élőhelytérkép képezte. A meghatározott kezelési egységek a jelölő és egyéb élőhelyekkel együtt az egész Natura 2000 területet lefedik és tartalmazzák az adott egységre vonatkozó kezelési előírásokat. Az előírások meghatározásánál szem előtt tartottuk, hogy azok követhetőek, betarthatóak, ugyanakkor a szükséges mértékben specifikusak, mindezek mellett a gazdálkodók számára érthetőek, áttekinthetőek legyenek.

4. táblázat: A kezelési egységek összefoglaló táblázata

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok	Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek
KE-0	kezelést nem igénylő területek	U11	-
KE-1	gyomos, cserjésedő gyeppek	OC, OCxP2b	-
KE-2	mocsár	B1a, B5xB2, U9	-
KE-3	cseres tölgyesek	L2b	91M0
KE-4	őshonos fafajú fiatalosok	RC, RCxOB, RCxL2b, RCxS4	
KE-5	jellegtelen faállományok	S3, S3xL2b, S4	-
KE-6	akácok	S6	-

Kezelést nem igénylő területek

Kezelési egység kódja: KE-0

kezelést nem igénylő területek

(a) Kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen ide sorolt területek olyan mesterséges létesítmények (murva- és földutak, erdei nyiladékok), melyeken a jelenlegi használatból eredően természeti értékek nem találhatóak és megjelenésük a jövőben sem várható, ezért természetvédelmi kezelésük nem indokolt.

(b) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNER élőhelyek:
U 11 Út- és vasúthálózat
- érintett Natura 2000 élőhelyek:

A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fenti élőhelyeken természeti értékek nem találhatóak, ezért kezelést nem igényelnek. Mindezek alapján gazdálkodáshoz köthető általános javaslatot nem teszünk.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Nincsenek kötelezően betartandó előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Nincsenek önkéntesen vállalható előírások.

(f) Kezelési javaslatok indoklása:

Fenti élőhelyek nem igényelnek kezelést, ill. esetükben az nem értelmezhető.

Gyeppek

A területen lévő gyepterületek egy kezelési egységbe lettek vonva. Ezt a hasonló élőhelyi adottságok, a hasonló szukcessziós folyamatok ismeretében tettük, melyek alapján az érintett élőhelyfoltokat egy kezelési egységként tudtuk kezelni.

(a) **Kezelési egység kódja: KE-1**

gyomos, cserjésedő gyeppek

(b) **Kezelési egység meghatározása:** A tervezési terület vonatkozásában a hosszabb ideje nem kezelt erdei tisztások sorolhatók ide, melyek mára különböző mértékben becserjésedtek, a gyeppek gyomosodtak, több helyütt inváziós fajokkal (magas aranyvessző) fertőzödtek.

(c) **Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:**

- *érintett ÁNÉR élőhelyek:*
OC jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek
OCxP2b jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek x galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- *érintett Natura 2000 élőhelyek:*
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

(d) **Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:**

A hosszabb ideje nem művelt, gyomosodó, cserjésedő területek helyreállítása gyeppe, vagy esetleg honos fafajokból álló erdővé való átalakítása.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**

a) *Kötelezően betartandó előírások*

A tervezési területre vonatkozó kötelezően betartandó előírásokat a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. Rendelet tartalmazza.

b) *Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok*

Kód	Kezelés leírása
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY24	A gyeppek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos-véleménye alapján történhet.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
GY106	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY109	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

(f) Élőhelyrekonstrukció és fejlesztési javaslatok:

Ezeknek az élőhelyeknek a kezelésére két alternatíva mutatkozik:

a) cserjék visszaszorítása és az eredeti gyepvegetáció visszaállítása, valamint annak kaszálással való fenntartása – az élőhelyfoltok kis kiterjedése miatt a legeltetési kezelés nem releváns alternatíva. A kökény és vadkörte bokrok 15 %-át meg kell hagyni a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) élőhelyének biztosítására.

b) a cserjeirtást követően erdősítés honos fafajokkal, hosszútávon lehetőség szerint cseres-tölgyessé alakítás.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A cserjésedett gyepeken megjelent vegetáció fajösszetétele, gyomosodása a természetes folyamatokkal ellentétes irányú. A fent felsorolt kezelések megvalósulása, a területek átalakítása esetén a jelenlegi jellegtelen cserjés helyett a jelölő és egyéb fontos védett fajok számára megfelelő, természetes élőhely kialakítására nyílik lehetőség. A revitalizált gyep a környező erdős tájban élő rovarok számára biztosítana táplálkozó- és szaporodóhelyet.

Vizes élőhelyek

A területen jelentős vízfolyás, állóvíz nem található, így a vizes élőhelyek tekintetében az egyetlen, időszakos vízborítású mocsarat soroltuk ide.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

mocsár

(b) Kezelési egység meghatározása:

A 19A erdőrészletben lévő sekély, időszakos tó és az azt körülölelő, mocsári növényzet értékes színfoltja a területnek, amely egyedülálló a tágabb táji környezetben.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNÉR élőhelyek:
B1a nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B5 nem zombékoló magassásosok xB2 harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári- és vízparti növényzet
U9 állóvizek
- érintett Natura 2000 élőhelyek:

A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A jó természeti állapot megtartása érdekében a nagyvadak létszámának csökkentése szükséges az ökológiai eltartó-képesség függvényében.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelés előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

A terv készítésének idején a mocsarakra vonatkoztatható kötelezően betartandó előírások nem ismertek.

b) *Önkéntesen vállalható előírások*

Kód	Kezelés leírása
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V51	A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
VA02	A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

(f) *Élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatok:*

Ezek az élőhelyek mára nagymértékben veszélyeztetettek a nagyszámban jelen lévő nagyvadak károkozása miatt. Fontos feladat a nagyvadak létszámának a terület eltartóképességének szintjére való csökkentése. A mocsári növényzetének fenntartása, az avas, több éves nád és sás eltávolítása az egy-két évente történő kaszálásával megoldható, a vizes élőhely rövidtávon (2-3 év) helyreállítható. A mocsár vízellátásának javítása a meglévő árokrendszer felhasználásával megoldható.

(g) *Kezelési javaslatok indoklása:*

A területen található mocsár élőhely-együttes a környező tájban egyedülálló, mely nemcsak növényzetével tűnik ki, hanem számos állatfaj (hüllők, kételtűek, rovarok, emlősök) számára jelent élő- és táplálkozó (ivó) helyet. A fent részletezett kezelések megvalósulása esetén a vadak károkozása megszüntethető, az ökológiailag szükséges víz biztosítható, a vízhez kötődő növényzet (nádas, gyékényes, magassásos) felújítása, jó természeti állapotban tartása megoldható. Összességében ezekkel a kezelésekkel a területen a vizes élőhelyekre jellemző jelölő élőhelyek jövőbeni megjelenése várható.

Erdők

A területen található erdők természetességük alapján négy kezelési egységbe lettek sorolva. A cseres-tölgyesek (KE-3) esetében a legfontosabb a jelenlegi jó természeti állapot megtartása. A fiatal cseres-tölgyesek (KE-4) esetében az élőhelyfejlesztéshez szükséges megfelelő kezelés meghatározása kapott prioritást. Az erdeifenyvesek és egyéb idegenhonos faállományok (KE-5), valamint a tájidegen akácok (KE-6) esetében élőhelyátalakítás javasolt a jelölő erdei élőhely kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, valamint az élőhely kiterjedésének növelése érdekében.

(a) *Kezelési egység kódja: KE-3*

cseres-tölgyes

(b) *Kezelési egység meghatározása:*

A területen őshonos fafajokból álló magas természeti és jelentős gazdasági értéket képviselő jelölő cseres-tölgyes élőhelyek.

(c) **Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:**

- érintett ANÉR élőhelyek:
L2b Cseres-kocsánytalan tölgyesek
- érintett Natura 2000 élőhelyek:
pannon cseres-tölgyesek (91M0)

(d) **Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:**

A jobb állapotú állományok is jellemzően egykorúak. Ezekben szálaló vagy kis (legfeljebb 2000 m²-es) vágásterületeket alkalmazó beavatkozásokkal változatos korszerkezet alakítandó ki. Elérendő cél a jelentős mennyiségű (hektáronként legalább 10 db) idős (120 év feletti) faegyedek és jelentős mennyiségű (hektáronként 30 m³), álló és fekvő, vastag holt faanyag jelenléte. A beavatkozásokat kemény (fagyott vagy száraz) talajon kell végezni a vegetációs időben történő fakitermelésre vonatkozó időkorlátok között. Felújítás csak őshonos fafajokkal történjen, a természetközeli társulásra jellemző elegyfajok kímélendők (olyan mértékben, hogy a végvágás során is meglegyenek méretes, felső lombszintes egyedeik), hiányuk esetén a fiatalosokba, lékekbe mesterségesen telepítendőek. Ügyelni kell a társulásra jellemző állományszintek meglétére, a cserjeszint fokozott kíméletére. Minden eszközzel védekezni kell a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) inváziója ellen. A fertőzött állományrészekben szakszerű vegyszeres kezeléssel kell az agresszíven terjedő idegenhonos fafajt visszaszorítani. A nagyvadállományt jelentős mértékben apasztani szükséges egészen addig, amíg az erdőfelújítást kerítés nélkül is eredményesen végre lehet hajtani.

A kezelési egységet érintő vízelvezető árkok újbóli kimélyítése, új árkok létesítése mellőzendő. A meglévő árkokban gátalással kell lassítani a csapadékvíz elfolyását. Az árkok mélysége ne haladja meg a 70 cm-t.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelés előírás-javaslatok:**

a) *Kötelezően betartandó előírások*

A vonatkozó előírásokat a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról) tartalmazza.

Az erdők tekintetében a Celldömölki Erdészeti Tervezési Körzet erdőterve - ügy száma: 2/2010. (Érvényessége: 2010. január 01. – 2019. december 31.) alapján a Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által kiadott erdőterv határozatban foglaltak kötelezően betartandók.

(b) *Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok*

Kód	Kezelés leírása
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.

E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
VA02	A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatok:

Ezeknek az élőhelyeknek a természeti állapota jelenleg megfelelő, rekonstrukció nem szükséges. Ennek a kedvező helyzetnek a fenntartását az erdészeti kezelés örökrdőbe történő besorolása hosszútávon megoldaná. Fontos fejlesztési feladat a nagyszámban jelen lévő nagyvadak károkozásának megállítása, illetve megszüntetése. Ennek elérésére elengedhetetlen, hogy a gímszarvas, vaddisznó létszáma a terület eltartó-képességének szintjére csökkenjen.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A területen található jelölő cseres-tölgyes állományok jelenleg a korábbi erdészeti kezelések következtében csupán két kis területen maradtak fenn. Ennek megfelelően állományaikat a jövőben is jó természeti állapotban kell tartani, ez a fenti kezelésekkal a kijelölés céljaival megegyező alapvető feladat. A nagyvadak kártétele a gyepszint nagymértékű degradációjában, a honos fafajok fiatal egyedeinek folyamatos pusztításában jelentkezik.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

fiatal cseres-tölgyesek

(b) Kezelési egység meghatározása:

Őshonos fafajokból álló fiatal tölgyes állományok.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNÉR élőhelyek:
  - RC őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
  - RC őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők x OB jellegtelen üde gyepek
  - RC őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők xL2b cseres-kocsányos tölgyesek

RC őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők x S4 ültetett erdeifenyvesek

- *érintett Natura 2000 élőhelyek:*
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A nagy területen jelen lévő fiatal, őshonos fafajú tölgyesekben olyan célirányos erdészeti kezelést kell folytatni, melynek során azok a jövőben jelölő élőhellyé válhatnak. A fiatalosokban a nevelővágások változó eréllyel végzendők, az elegyfajok, pionír fafajok és cserjék megőrzendők. A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és más idegenhonos fajok betörését meg kell akadályozni, a megjelent egyedeket el kell távolítani, helyükön a táj- és termőhelyhonos fajok felújulását kell segíteni szükség esetén telepítéssel.

A kezelési egységet érintő vízelvezető árkok újbóli kimélyítése, új árkok létesítése mellőzendő. A meglévő árkokban gátalással kell lassítani a csapadékvíz elfolyását. Az árkok mélysége ne haladja meg a 70 cm-t.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelés előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások

A vonatkozó előírásokat a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról) tartalmazza.

Az erdők vonatkozásában a Celldömölki Erdészeti Tervezési Körzet erdőterve - ügy száma: 2/2010. (Érvényessége: 2010. január 01. - 2019. december 31.) alapján a Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által kiadott erdőterv határozatban foglaltak kötelezően betartandók.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Kezelés leírása
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.

E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhozonyos fafaj alkalmazása.	
E70	inváziós növényfajok visszaszorítása	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatok:

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Mivel a fiatal őshonos tölgyesek korábbi jelölő cseres-tölgyesek levágása után keletkeztek, azok fajkészletének jelentős része (gyep és cserjeszint) mindenütt jelen van. Ennek megfelelően nem csak az általánosan elterjedt közönséges fajok, hanem a védett növények is (genyőte, tarka nőszirm, dunántúli sás) megtalálhatók. Ezek ismeretében ezeknek a fiatal csereseknek jelölő élőhellyé való fejlődése reális és középtávon (20-30 év) megvalósítható cél.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

erdeifenyvesek és egyéb idegenhonos faállományok

(b) Kezelési egység meghatározása:

Erdeifenyves és vörös tölgyes ültetvények.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- érintett ÁNÉR élőhelyek:
S3 egyéb ültetett tájidegen lombos erdők
S3xL2b egyéb ültetett tájidegen lombos erdők x cseres-tölgyesek
S4 erdei-és feketefenyvesek
- érintett Natura 2000 élőhelyek:
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe tartozó állományok fafajcsere útján átalakítandók. Az átalakítás során a meglévő honos fajok egyedeit meg kell kímélni. A telepített fajok körét és arányát a termőhelynek megfelelő potenciális közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfelelően kell meghatározni, és a későbbiekben fenntartani. Hosszabb távon, a nevelővágások során változatos, idős egyedeket és vastag (30 cm mellmagassági átmérő) feletti holt faegyedeket is nagy számban tartalmazó állományképet kell kialakítani.

A kezelési egységet érintő vízelvezető árkok újbóli kimélyítése, új árkok létesítése mellőzendő. A meglévő árkokban gátalással kell lassítani a csapadékvíz elfolyását. Az árkok mélysége ne haladja meg a 70 cm-t.

(e) *Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelés előírás-javaslatok:*

(a) *Kötelezően betartandó előírások*

A vonatkozó előírásokat a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról) tartalmazza.

Az erdők vonatkozásában a Celldömölki Erdészeti Tervezési Körzet erdőterve - ügy száma: 2/2010. (Érvényessége: 2010. január 01. – 2019. december 31.) alapján a Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által kiadott erdőterv határozatban foglaltak kötelezően betartandók.

(b) *Önkéntesen vállalható előírások*

Kód	Kezelés leírása
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.

(f) *Élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatok:*

A többségében monodomináns erdeifenyves és vöröstölgyes állományokat megfelelő erdészeti kezelés során honos fafajú cseres-tölgyes állományokra javasolt lecserelni. Ezt a bennük jelen lévő őshonos fafajok (cser, kocsányos tölgy, juharok), a cserjeszint megóvása mellett kell elvégezni. A telepítés természetkímélő módszerek alkalmazásával történjen. Figyelmet kell fordítani a bennük fennmaradt védett fajok (genyöte) állományainak megóvására. Ezek az élőhelyek megfelelő erdészeti kezeléssel hosszútávon a jelölő pannon cseres-tölgyesekké (91M0) alakíthatók. A fejlesztés tekintetében a veszélyforrás a nagyszámban jelen lévő nagyvadak károkozásának megállítása, illetve megszüntetése. Ennek elérésére elengedhetetlen nagyvadak (gímszarvas, vaddisznó) létszámának a terület eltartóképességének szintjére való csökkentése.

(g) *Kezelési javaslatok indoklása:*

A tervezési terület jelentős részén az egykori cseres-tölgyesek levágását követően honos erdeifenyő és tájidegen vörös tölgy ültetvényeket létesítettek. Ezekben a többségében monodomináns állományokban a honos fafajok (tölgyek, hárs, juharok) szálanként ma is

sokhelyütt megjelentek. A gyepszint is megőrizte az egykori cseres-tölgyesek fajkészletét. Szakszerűen végrehajtott beavatkozások útján az ültetvények hosszú távon közösségi jelentőségű, természetközeli élőhelytípusokká alakíthatók.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

akácos

(b) Kezelési egység meghatározása:

Egyetlen, kis területű spontán akácos folt.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- érintett ANÉR élőhelyek:
S6 nem őshonos fafajok spontán állományai (akácosok)
- érintett Natura 2000 élőhelyek:

A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe tartozó állomány fafajcsere útján átalakítandó. Az átalakítás során a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) valamennyi egyede eltávolítandó, a meglévő honos fajok egyedeit azonban meg kell kímélni. A telepített fajok körét és arányát a termőhelynek megfelelő potenciális közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfelelően kell meghatározni, és a későbbiekben fenntartani. Hosszabb távon, a nevelővágások során változatos, idős egyedeket és vastag (30 cm mellmagassági átmérő) feletti holt faegyedeket is nagy számban tartalmazó állományképet kell kialakítani.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelés előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások

A vonatkozó előírásokat a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról) tartalmazza.

Az erdők vonatkozásában a Celldömölki Erdészeti Tervezési Körzet erdőterve - ügy száma: 2/2010. (Érvényessége: 2010. január 01. – 2019. december 31.) alapján a Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által kiadott erdőterv határozatban foglaltak kötelezően betartandók.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Kezelés leírása
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember.

		<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
--	--	--

(f) Élőhelyrekonstrukció és fejlesztési javaslatok:

Az akác esetében a 8 cm-nél nagyobb mellmagassági törzsátmérőjű egyedeknél legeredményesebben a vegyszeres injektálás alkalmazható. Ezt követően az elpusztult fákat el kell távolítani. A kisebb fák esetében a vágásfelület vegyszeres lekenését kell alkalmazni. Fontos, hogy a vágásfelületre felhordott kenés a mechanikus kezelést követő fél órán belül történjen meg. Az esetlegesen felverődő sarjakat pontpermetezéssel kell kezelni. Az így kezelt területeket szárzúzni kell. Mindezeket követően a vágásterületet a cseres-tölgyesekre jellemző fa-és cserjefajokkal kell betelepíteni.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Az akácok jelenleg még csak kis helyen jelentek meg, ám inváziós tulajdonságuk következtében nagy veszélyt hordoznak. Az akácok cseres-tölgyesekké alakítása fontos célja az élőhelyrekonstrukciónak, mely által mérséklődne a környező élőhelyek akáccal történő fertőződésének veszélye is, így javulna a természetes erdők állapota.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Gyeprekonstrukció

A tervezési területen az egykor gyepként művelt területek különböző mértékben cserjésedett változatai találhatók, melyek korábban az erdészeti kezeléshez köthető tisztások voltak. Ezeken a kis kiterjedésű gyepfoltokon a rajtuk felnőtt cserjék eltávolításával és évi kétszeri kaszálással több növény- és állatfaj, mint a közösségi jelentőségű kis apolló-lepke (*Parnassius mnemosyne*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára fontos élőhelyek alakíthatók ki.

Helyreállítandó jelölő élőhelyek

Sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510) (KE-1) 2 ha

Alkalmazott módszerek

A gyepfoltokon a cserjéket kézi erővel (kézi motoros eszközökkel) kell kivágni, majd az aprítékolás után elszállítani, vagy a természetvédelmi kezelővel egyeztetett helyszínen elégetni. A cserjék eltávolítását követően a tuskók és sarjak vágása, eltávolítása legalább évi két alkalommal megismétlendő a gyep kaszálható állapotának kialakulásáig. Ezt követően évi kétszeri kaszálás javasolt.

Idegenhonos, nem tájhonos és honos fafajú erdők helyreállítása

Az Öregcser területét tekintve az akácok kiterjedése jelenleg még nem jelentős. Azonban az akác spontán terjedésének következtében sok helyütt megjelent a jelölő élőhelyekben. Az akác cseres-tölgyesekké alakítása fontos célja az élőhelyrekonstrukciónak, mely által mérséklődne a környező élőhelyek akáccal történő fertőződésének veszélye is, így javulna a természetes erdők állapota.

Az erdőket tekintve a telepített vörös tölgyesek és erdeifenyvesek nagy területen fordulnak elő. Ezek átalakításával a cseres-tölgyesek aránya jelentősen növelhető lenne, így a rekonstrukció célja tehát a pannon cseres-tölgyesek (91M0), mint jelölő élőhelyek kiterjedésének növelése az idegenhonos és nem tájhonos erdőállományok átalakításával.

Helyreállítandó jelölő élőhelyek

pannon cseres-tölgyesek (91M0) (KE-5, KE-6) 202 ha

Alkalmazott módszerek

Az akác esetében a 8 cm-nél nagyobb mellmagassági törzsátmérőjű egyedeknél legeredményesebben a vegyszeres injektálás alkalmazható. Ezt követően az elpusztult fákat el kell távolítani. A kisebb fák esetében a vágásfelület vegyszeres lekenését kell alkalmazni. Fontos, hogy a vágásfelületre felhordott kenés a mechanikus kezelést követő fél órán belül történjen meg. Az esetlegesen felverődő sarjakat pontpermetezéssel kell kezelni. Mindezeket követően a vágásterületet a cseres-tölgyesekre jellemző fa-és cserjefajokkal kell betelepíteni.

Az erdeifenyves és vöröstölgyes állományokban a véghasználat során csak a vörös tölgy és erdeifenyő egyedeket kell kivágni, az ott lévő honos fafajokat (cser, tölgy, juharok, stb.) meg kell hagyni. Ezt követően a felújítást tájhonos fa-és cserjefajokkal kell végezni.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési területen előforduló jelölő fajok tekintetében nincs érvényben lévő fajvédelmi terv. A jelölő fajok megőrzéséhez a kezelési egységekben megfogalmazottakon túlmenően nem szükséges egyedi fajvédelmi intézkedéseket foganatosítani, állományaik fenntartása az élőhelyek védelmével és célirányos fejlesztésével hosszútávon megoldható.

KE-3: a jelölő élőhelyek helyes erdészeti kezelésével a jelölő szarvasbogár, nagy hőscincér és közönséges denevér élőhelyei hosszútávon fenntarthatók.

KE-4, KE-5: Ezeknek az élőhelyeknek a kezelési egységben megfogalmazott erdészeti kezelésével a jelölő szarvasbogár, nagy hőscincér és közönséges denevér élőhelyei jelentős mértékben növekednének.

KE-3, KE-4, KE-5: Ezeknek az élőhelyeknek a kezelési egységben megfogalmazott erdészeti kezelésével a területen megtalálható védett növényfajok (genyőte, tarka nőszirm, dunántúli sás, epergyöngyike) fennmaradása biztosítható.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

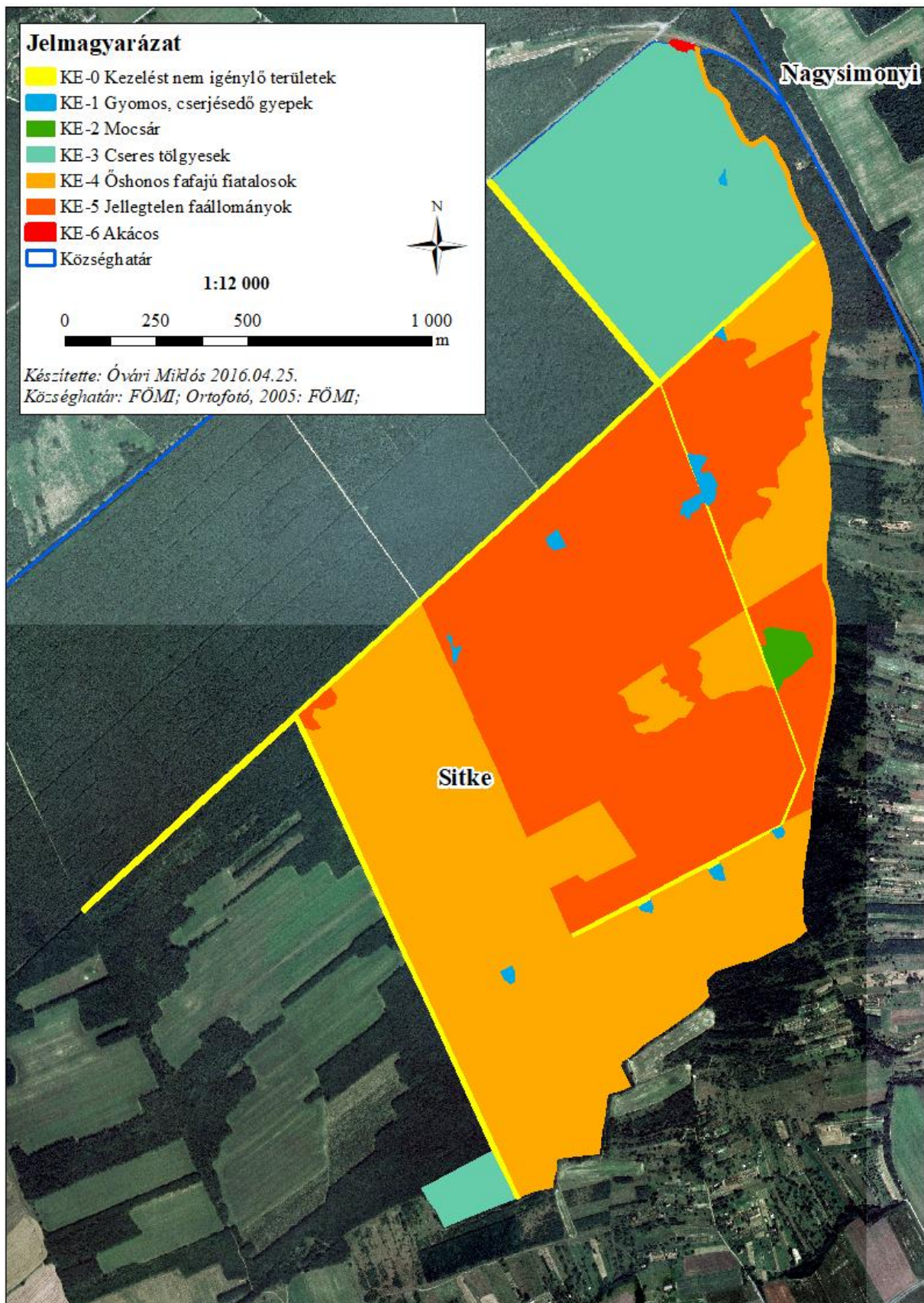
A terület természeti állapotának nyomon követése, illetve a kezelési előírások aktualitásának fenntartása fontos feladat. Ennek hatékony és megfelelő eszköze a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszernek megfelelő élőhelytérképezés 10-12 évente, valamint a jelölő növény-

és állatfajok állományfelmérésének legalább 6 évente történő megismétlése. A rekonstrukcióval érintett területrészek növényzetének regenerációját 3 évente elvégzett, a rendelkezésre álló forrásokkal arányos számú cönológiai felvétel elkészítésével és kiértékelésével volna célszerű nyomon követni.

A 2016. év végéig tartó projekt (Svájci-Magyar Együtműködési Program, Közösségi jelentőségű, illetve védett és fokozottan védett állatfajok felmérése és monitoring módszertan kidolgozása Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein) keretében megtörtént a jelölő és jelöltnek javasolt állatfajok felmérési módszereinek kidolgozása. E projekt keretében gyűjtött adatok, ajánlások jelen tervezés során beépítésre kerültek és a további felmérések során is figyelembe veendőek.

4. Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzése

4.1. A tervezési terület kezelési egységeinek áttekintő térképe

3.2.6. A tervezési terület földrészleteit érintő kezelési egységek

Település	HRSZ	Kezelési egység
Sitke	0398/c	KE-2
Sitke	0398/b	KE-0, KE-1, KE-4, KE-5
Sitke	0398/a	KE-4
Sitke	0397/	KE-0
Sitke	0396/	KE-0
Sitke	0395/c	KE-3
Sitke	0395/d	KE-3, KE-4
Sitke	0395/b	KE-4
Sitke	0395/a	KE-3, KE-6

3.2.7. A tervezési terület erdőrészleteit érintő kezelési egységek

Település	Erdőrészlet	Kezelési egység
Sitke	15VA2	KE-5
Sitke	16C	KE-0
Sitke	16VA1	KE-0
Sitke	16VA2	KE-0
Sitke	17UT	KE-0
Sitke	17A	KE-3, KE-6
Sitke	17B	KE-3, KE-1, KE-4
Sitke	17NY	KE-3
Sitke	18UT	KE-0
Sitke	18A	KE-1, KE-4, KE-5
Sitke	18B	KE-1, KE-4, KE-5
Sitke	19UT	KE-0
Sitke	19A	KE-4, KE-5
Sitke	19B	KE-4, KE-5
Sitke	19C	KE-1, KE-4
Sitke	19NY	KE-4
Sitke	19VI	KE-2
Sitke	20UT	KE-4
Sitke	20A	KE-4, KE-5
Sitke	20B	KE-1, KE-5
Sitke	20C	KE-4, KE-5
Sitke	20D	KE-4, KE-5
Sitke	20E	KE-4
Sitke	20TI1	KE-0
Sitke	20TI2	KE-1, KE-4, KE-5
Sitke	21UT	KE-0

Település	Erdőrészlet	Kezelési egység
Sitke	21A	KE-3
Sitke	21B	KE-1, KE-4
Sitke	21C	KE-1, KE-4
Sitke	21NY	KE-4
Sitke	38A	KE-0

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

A tervezési terület jelölő értékeinek megőrzését elsősorban ingatlanjainak Natura 2000 jogi jellege segíti, mivel így az ott végzett tevékenységekkel kapcsolatban a 275/2004 (X.8.) Kormány rendelet előírásai az irányadóak. A jogszabályi előírások mellett a különböző agrártámogatások ösztönözhetnék még a természetkímélő gazdálkodást. Közülük az erdőgazdálkodás támogatásának lenne jelentősége, mert a tervezési területet közel teljes egészében erdőtervezett területek alkotják. Mivel azonban a teljes terület állami tulajdonban van, a gazdálkodó nem jogosult a támogatások felvételére. Az állami erdők esetében így a jelölő élőhelyek és fajok megőrzésének leghatékonyabb eszköze a nemzeti park igazgatóság részvétele az erdőtervezés folyamatában és az erdőrészekre vonatkozó természetvédelmi elvárások és korlátozások érvényre juttatása a tervezési folyamat során.

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokat és azok Natura 2000 területeket leginkább érintő előírásait az 1. számú melléklet foglalja össze.

Mezőgazdálkodás

A tervezési területen kizárólag állami tulajdonú, erdő és kivett művelési ágú ingatlanok vannak, ezért azon agrártámogatás nem vehető igénybe.

Erdőgazdálkodás

A tervezési területen kizárólag állami tulajdonú, erdő és kivett művelési ágú ingatlanok vannak, ezért azon agrártámogatás nem vehető igénybe.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Mezőgazdálkodás

A tervezési területen kizárólag állami tulajdonú, erdő és kivett művelési ágú ingatlanok vannak, ezért azon a mezőgazdálkodási vonatkozású agrártámogatási nem értelmezhető.

Erdőgazdálkodás

A jelenleg erdő-környezetvédelmi program célprogramjait a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési

előírások képeznek, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. Az erdőtervben rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelem-kieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi EKV programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előírás-csomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírásonként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül.

Emellett egyes fajok érdekében speciális csomagokra lenne szükség, mert ezek fennmaradása nem biztosítható egyszerűen az erdő természetességének növelésével. A díszes tarkalepke számára például fontos a kőrifajok megfelelően magas arányban való jelenléte, így ezt erdőrészlatszinten szabályozni kellene. Szintén fontos a nyiladékok fenntartása és így a kifejlett lepkék számára a táplálékul szolgáló virágok biztosítása.

A tervezése terület vonatkozásában a kezelő nem jogosult sem a Natura 2000 kompenzációs támogatások felvételére, sem az EKV programban való részvételre, mivel az teljes egészében állami tulajdonban van. Ennek eredményeként a természetvédelmi célkitűzések is nehezebben érvényesíthetőek. Megoldást jelenthetne a támogatások kiterjesztése az állami területekre, vagy az állami erdészeti Zrt. elvárt bevételének csökkentése a Natura 2000 érintettség figyelembe vételével.

3.3.2. Pályázatok

5. táblázat: folyamatban lévő pályázatok

Kód	Cím	Kedvezményezett	Időtartam	Költségvetés	Fenntartási tervhez való kapcsolódás
SH/4/12	A Közösségi jelentőségű, illetve védett és fokozottan védett állatfajok felmérése és monitoring módszertan kidolgozása Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein	Konzorcium az ÖNPI részvételével	2012-2016 december	250.791.320 Ft	A megalapozó dokumentáció elkészítéséhez kapcsolódó felmérések.

6. táblázat: tervezett pályázatok

Jelenleg nincsenek tervezett pályázatok a tervezési terület vonatkozásában.

3.3.3. Egyéb

A kezelési javaslatok megvalósításának egyéb eszközei nem szükségesek.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

Az Öregcser kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési tervének készítése során az önkormányzatokkal, a Vas megyei Kormányhivatal szakembereivel, valamint az egyéb érintettekkel (pl. vadásztársaságok) felvettük a kapcsolatot. Ezek célja többnyire adatkérés, adategyeztetés, tájékoztatás volt.

Előkészítés

A véleményezés előkészítésének fázisában összegyűjtöttük az érintett település önkormányzatainak (polgármesteri hivatal), az érintett hatóságok és állami kezelő szervezetek, szakmai érdekképviseletek, civil szervezetek, tudományos és szakmai intézmények és szakemberek elérhetőségei (e-mail). A lista összeállításában a kormányhivatal munkatársaitól kaptunk segítséget, amit köszönettel vettünk.

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A terv véleményezésre kész formában az Őrségi Nemzeti Park honlapján, illetve az érintett önkormányzatnál volt elérhető. Ezzel egy időben az érintettek elektronikus úton értesítést kaptak, melyben véleményezésre lettek felkérve, egyúttal a terv elérhetőségéről (letöltés elérhetősége a világhálón) is útmutatót kaptak. Elektronikus elérhetőség (email cím) hiányában a véleményező szervezetnek postai úton küldtük el a megkeresést, a levélben megadva a dokumentum letöltésének web helyét.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4 § (4) alapján egyeztetni kell a nemzeti park igazgatósággal, az alapszabály (alapító okirat) szerint környezet- és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetekkel, a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervekkel és települési önkormányzatokkal, a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosaival és vagyonkezelőivel, valamint ezek gazdasági érdek-képviseleti szerveivel.

7. táblázat: a véleményezésre felkért szervezetek:

társadalmi szervezetek	Kerekerdő Alapítvány Szombathely, Kőszegi u. 3.
	Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület Szombathely, Károlyi tér 4.
	Vas Megyei Természetbarát Bizottság Szombathely, Berzsenyi tér 1.
államigazgatási szervek	Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Őriszentpéter, Siskaszer 26/A
	Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága Szombathely, Batthyány tér 2.
	Vas Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály Tanakajd, Ambrózy sétány 2.
	Vas Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály Szombathely, Berzsenyi Dániel tér 1.
	Vas Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály

	Szombathely, Gagarin u. 2. Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály Szombathely, Vörösmarty u. 2.
település önkormányzatok	Sitke Község Önkormányzata Sitke, Hunyadi utca 1.
tulajdonosok, kezelők	Szombathelyi Erdészeti Zrt. Szombathely, Saághy István u. 15.
	Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Szombathely, Vörösmarty Mihály u. 2.
	Sitke és Környéke Földtulajdonosok Közössége Vadásztársaság Sitke, József Attila u. 4.
érdekképviselői szervek	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Vas Megyei Igazgatósága Szombathely, Ady tér 5.
	Magyar Erdőtulajdonosok és Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége Budapest, Budakeszi út.91.
	Országos Magyar Vadászkamara Vas Megyei Területi Szervezete Szombathely, Puskás Tivadar u. 7.
	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége Vaskeresztes 165/4. hrsz.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kiküldött véleményezésre jogosultak részéről a megkeresésre küldött válaszokat, véleményeket a 4. sz. táblázatban foglaljuk össze. Ezek többségében elektronikusan lettek megküldve, de több esetben hivatalos levélben érkezett a vélemény. A megkereséseknek kevesebb, mint felére érkezett válasz, a kormányhivatal osztályai, a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság és a Szombathelyi Erdészeti Zrt. adott érdemi észrevételeket.

1. mellékelt: Összefoglaló a 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról

A Közös Agrárpolitika (KAP) 2013. évi reformja még nagyobb hangsúlyt fektetett arra, hogy a mezőgazdaság és a természetvédelem érdekei közeledjenek egymáshoz. A biotikus és abiotikus környezet védelme és megőrzése egy hosszútávon fenntartható mezőgazdaság, valamint a biztonságos és egészséges élelmiszer termelés alapja – mindezek prioritást élveztek az Unió egyik legnagyobb politikájának újragondolásánál.

Az alábbiakban elsősorban azok a támogatások kerülnek felsorolásra – rövid leírásokkal – amelyek közvetlenül vagy közvetve hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a Natura 2000 területek állapota megőrződjön és/vagy javuljon, illetve jellegük miatt mindenképpen hatással lehetnek a Natura 2000 területekre.

KAP I. pillér

Közvetlen támogatások

1.) Alaptámogatás

A támogatás célja:

A támogatás célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatásának mérséklésére nyílik mód.

A támogatás igénybevételének feltételei:

Az igénybevétel feltételeit az *Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet* tartalmazza.

A közvetlen kifizetéseket minimum korlátja:

- legalább 1 hektár SAPS jogosult terület megléte,
- vagy ha a támogatást kérelmező állatokra vonatkozó termeléshez kötött támogatásban részesül, de nincs 1 ha SAPS jogosult területe, akkor 100 EUR támogatás a minimumküszöb.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az **egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) FM rendelet)** keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmekre vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 145 euró (45 800Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a *10/2015. (III. 13.) FM rendelet* állapítja meg.

2.) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés)

A támogatás célja:

Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös gyakorlatok kötelező előírásának célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az *éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről* szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Mentességi feltételek

A zöldítési gyakorlatok betartása alól általános mentességet élveznek az ökológiai gazdálkodást folytató mezőgazdasági termelők és a mezőgazdasági kistermelői támogatásban részesülő gazdálkodók. Továbbá bizonyos feltételek teljesülése esetén az egyes előírások betartása alól is mentesülhet az érintett gazdálkodó, melyre vonatkozóan a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapít meg szabályokat.

Teljesítendő előírások:

Az előírások három gyakorlatot fednek le:

- állandó gyepterületek fenntartása,
- növénytermesztés diverzifikálása
- ökológia jelentőségű terület (EFA) kijelölése a mezőgazdasági területeken.

Állandó gyepterületek fenntartása:

Állandó gyepek az a terület minősül, ahol a gyepet vagy egyéb takarmánynövényt vetés nélkül vagy vetéssel termesztik és a mezőgazdasági üzem vetésforgójában legalább öt évig nem szerepel. Az állandó gyepek minősített területek fedvényként lehatárolásra kerülnek a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (MePAR), mely fedvény évenként felülvizsgálatra kerül.

Az állandó gyepterületek részét képezi a *környezetileg érzékeny állandó gyepek* csoportja, melybe jelenleg Magyarországon a *Natura 2000 védettség* alatt álló gyepek tartoznak. A környezeti szempontból érzékeny gyepterületek feltörésére kizárólag az illetékes nemzeti park igazgatóságok írásos hozzájárulásával van lehetőség.

Az állandó gyepek összterületét tagállami szinten kell biztosítani. Amennyiben az állandó gyepterületek aránya a 2015. évben megállapított referencia arányhoz (12,57 %) képest 5%-nál nagyobb mértékben csökken, visszaállítást kell elrendelni. A visszaállítási kötelezettséget a jogszabályban foglalt eljárás alapján a Magyar Államkincstár állapítja meg. Natura 2000 gyepek engedély nélküli feltörése esetén a referencia aránytól függetlenül visszaállítási kötelezettséget határoz meg a területileg illetékes kormányhivatal.

Terménydiverzifikáció:

Azok a gazdálkodók, akik

- 10 és 30 hektár közötti szántóterülettel rendelkeznek legalább két különböző növénykultúrát kötelesek termesztetni. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át;

- 30 hektárt meghaladó nagyságú szántóterülettel rendelkeznek legalább három különböző növénykultúrát kötelesek termesztani. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló kultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át, a két legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra együttes részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 95%-át.

Terménydiverzifikáció szempontjából az adott táblán az a növény vehető figyelembe, amelyik május 1-től szeptember 30-ig terjedő időszakban a leghosszabb ideig van a területen. A növénykultúrák különbözőségét a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet határozza meg.

Ökológiai jelentőségű területek kijelölése:

A 15 hektár fölötti szántóterületen gazdálkodók kötelesek szántóterületük legalább 5 %-ának megfelelő kiterjedésű ökológiai jelentőségű terület kijelölni.

Ökológiai jelentőségű területnek (EFA) a következők tekinthetők:

- paragon hagyott terület (amennyiben a pihentetési időszak legalább 2017. január 1. napjától augusztus 31. napjáig tart);
- terasz;
- tájelem (fás sáv, magányosan álló fa, fa- és bokorcsoport, táblaszegély, kis kiterjedésű tó, kunhalom, gémeskút);
- vízvédelmi sáv (folyóvíz és állóvíz melletti) és táblaszegély;
- erdőszélek mentén fekvő támogatható sáv (termeléssel vagy termelés nélkül);
- rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvény;
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet és az 1305/2013/EU rendelet és a Erdősítés támogatása című VP5-8.1.1.-16 kódszámú felhívás alapján erdősített terület (a továbbiakban: erdősített terület)), mely 2008. évben még támogatható területnek minősült az egységes területalapú támogatás tekintetében;
- ökológiai jelentőségű másodvetés;
- nitrogénmegkötő növényekkel bevetett terület.

A célterületként elszámolható területnek nem kell feltétlenül támogatható területnek lennie. Lehetőség van továbbá a szomszédos, nem saját kezelésben lévő EFA területek elszámolására is, amennyiben annak vagyonekezelője nem jelzi, hogy nem járul hozzá az adott terület EFA-ként való elszámolásához.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 81 euró (25 200 Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

3.) Területalapú termeléshez kötött támogatások

A támogatás célja:

A termeléshez kötött támogatások célja az egyes érzékeny ágazatok célzott támogatása. Ezen ágazatok esetében a piaci helyzet vagy a termelési sajátosságok alapján válik szükségessé külön források biztosítása. E jogcímek keretében azon termelők jutnak – az alaptámogatáson és a zöldítési támogatáson felül - többlettámogatáshoz, akik a tárgyévben érdemi és ténylegesen megvalósuló termelést végeznek.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételének szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

Termeléshez kötött közvetlen támogatás az alábbi támogatási jogcímekre vehető igénybe:

- a) rizstermesztés támogatása,
- b) cukorrépa termesztés támogatása,
- c) zöldségnövény termesztés támogatása
- d) ipari zöldségnövény termesztés támogatása,
- e) extenzív gyümölcsstermesztés támogatása,
- f) intenzív gyümölcsstermesztés támogatása
- g) szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- h) szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- i) ipari olajnövény termesztés támogatása.

Fő szabály szerint az egyes jogcímek esetében a támogatható terület nagyságának legalább egy hektárnak kell lenni. Kivéve a zöldségnövény termesztés támogatását valamint az extenzív és az intenzív gyümölcsstermesztés támogatását, ahol a támogatható terület nagysága 0,3 hektár, de az egységes területalapú támogatási kérelem alapján jóváhagyott területnek legalább egy hektárnak kell lenni.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján a következő táblázatban bemutatottak alapján alakul.

Jogcím megnevezése	2017. évi becsült támogatás, forint	2017. évi keret, millió forint
rizstermesztés támogatása	226 513	620,1
cukorrépa termesztés támogatása	143 534	2 480,4
zöldségnövény termesztés támogatása	86 288	1 567,6
ipari zöldségnövény termesztés támogatása	59 432	3 558,7
extenzív gyümölcsstermesztés támogatása	73 170	3 031,2
intenzív gyümölcsstermesztés támogatása	122 353	2 084,9
szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	51 435	4 172,6

szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	23 428	4 172,6
ipari olajnövény termesztés támogatása.	73 290	438,4

Forrás: A 2017. évi Egységes Kérelemben kérelmezett adatok alapján készült modellszámítás során FM által becsült érték.

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a *10/2015. (III. 13.) FM rendelet* állapítja meg.

Piacszervezés (Piaci Támogatások)

Piaci Támogatások tekintetében a Natura 2000 területek állapotának megőrzéséhez és/vagy javításához kapcsolódóan a *zöldség-gyümölcs termelői szervezetekről szóló 50/2017. (X. 10.) FM rendelet* 4. mellékletében megfogalmazott, a zöldség-gyümölcs termelői szervezetek operatív programjába beépíthető **környezetvédelmi tevékenységek** lehetnek relevánsak.

A támogatásra jogosultak a miniszter által elismert zöldség-gyümölcs szervezetek, amelyek **termelő** tagjainak termelő tevékenységéhez kötődően hajthatja végre a miniszter által elfogadott operatív programba beépített környezetvédelmi intézkedést.

A támogatás összege az adott operatív program kiadásainak mértékétől függ, ezért a támogatás kerete és összege esetenként kerül meghatározásra.

A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1308/2013/EU rendelet) 33. cikkének (5) bekezdése alapján a termelői szervezetek számára előírás, hogy

- a) az operatív programoknak tartalmazniuk kell két vagy több környezetvédelmi intézkedést; vagy
- b) az operatív programok kiadásainak legalább 10%-át környezetvédelmi intézkedésekre kell fordítani.

Amennyiben a termelői szervezet termelő tagjainak legalább 80%-a az **1305/2013/EU rendelet 28. cikkének** (3) bekezdése szerinti **agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalások** közül egyet vagy többet vállalt, e kötelezettségvállalások mindegyike az 1308/2013/EU rendelet 33. cikk (5) bekezdés első albekezdés a) pontjában említett **környezetvédelmi intézkedésnek számít**. Ebben az esetben azonban a kötelezettségvállalások teljesítése nem támogatható a működési alapból. Az agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalások leírása a **Vidékfejlesztési Program M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések** című fejezetében, illetve az ezen fejezet alapján meghirdetett **két pályázati felhívásban** (lásd később) található. *A kettős támogatás elkerülése érdekében az operatív program környezetvédelmi intézkedéseinek a Vidékfejlesztési Program intézkedéseivel való összhangját a jogszabályok szigorúan meghatározzák.*

Az operatív programban végrehajtott környezetvédelmi intézkedéseknek

- összhangban kell lenniük a környezetvédelmi intézkedések nemzeti keretével;

- összeegyeztethetőnek és kiegészítőnek kell lenniük az operatív program keretében végrehajtott, más környezetvédelmi intézkedésekkel, adott esetben a termelői szervezet tagjai által végrehajtott és a Vidékfejlesztési Program keretében támogatott, agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalásokkal, és ki kell egészíteniük azokat.

Az operatív programba beépíthető környezetvédelmi intézkedések és az azokhoz tartozó tevékenységek nem kimerítő felsorolása az FM rendelet 4. mellékletében megtalálható. Ezek az alábbiak:

Talajvédelemmel és Tápanyag-gazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Komposzt használata
- Zöldtrágya használata
- Szerves- és/vagy biotrágya használata
- Erózió és defláció elleni védelem

Vízgazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Öntözőrendszerek fejlesztése, illetve a már létező öntözőrendszerek cseréje hatékonyabb rendszerekre (az öntözött területek korszerűsítése)
- A víz tisztítását és újrafelhasználását szolgáló beszerzés és/vagy fejlesztés
- Talajtakarás alkalmazása a vízvesztés csökkentése érdekében

A klímaváltozás mérséklését célzó környezetvédelmi intézkedések

- Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása
- Energiatakarékosabb termelési eszközök és módszerek használata
- Kapcsolt hő- és energia-termelés a természet és az áruvá készítés során keletkező zöldgyümölcs hulladékok felhasználásával

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos intézkedések

- A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele (Komposztkészítés)
- A növényi maradványok energetikai célú fölhasználásának elősegítése
- Biológiai úton lebomló kötőanyag használata a gazdaságokban
- Biológiai és oxo-biológiai úton lebomló műanyagok használata a természetben
- Szelektív hulladékgyűjtés

Integrált növényvédelemre irányuló intézkedések

- Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készíttetése és végrehajtása
- A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédő szer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel
- Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása
- A kertészeti oltás alkalmazása a növényvédő szerek használatának csökkentése érdekében
- Alternatív gyomirtási eljárások használata
- Rezisztens és toleráns fajták alkalmazása
- Integrált gazdálkodás
- Ökológiai gazdálkodás

A természetes élőhelyek és a biodiverzitás fenntartására irányuló intézkedések

- Méhekkal, poszméhekkal történő beporzást alkalmazó természetstechnológiák elterjedésének elősegítése

KAP II. pillér

A Vidékfejlesztési Program 2014-2020-ból elérhető támogatások

Mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 5) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 6) VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése
- 7) VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- 8) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Egyéb releváns támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

MEZŐGAZDASÁGI TÁMOGATÁSOK

VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016)

A két felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági

gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a **környezettudatos gazdálkodás** és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan **önkéntes vállalásokat** tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalásokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek. A kötelezettségvállalási időszak **5 év**, amely időszak alatt a gazdálkodók éves szinten az egységes kérelmen keresztül igényelhetik a kifizetést.

Az AKG 2015 felhívás esetében a gazdálkodók 16 különböző tematikus előírás csoportból (TECS) választhattak a támogatási kérelmeik összeállításakor. A 16 TECS-ből 4 horizontális, 12 pedig zonális előírás csoport volt. A különbség a két kategória között az, hogy míg a horizontális TECS-ek az adott földhasználati kategóriának megfelelően az országban **bárhol** igényelhetők, addig a zonális TECS-ek igénylései a földhasználati kategórián belül **adott területi lehatároláshoz** kötöttek (pl. MTÉ területek). Az AKG 2016 felhívás esetében két horizontális TECS: a horizontális szántó és a horizontális ültetvény került meghirdetésre.

A TECS-ken belül vannak úgynevezett alapvállalások (*zonális TECS-ekben bővítettek ezek az alapvállalások*), amelyeket a gazdálkodóknak kötelező betartani és mindezek mellé a támogatásban résztvevő gazdálkodók kötelesek legalább kettő választható előírást is választani. Az előírásokhoz annak függvényében, hogy mekkora a környezeti hozzáadott értékük és mekkora többletköltséget (esetleg bevételkiesést) generálnak a gazdálkodónak adott támogatási összeg van rendelve, ezek összeadásából áll össze a végső támogatási összeg, amit a gazdálkodó évente megkap. Továbbá mindkét felhívás kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az AKG 2015 felhívás esetében 2015. december 31.-én zárult le a támogatási kérelem benyújtási időszak, az AKG 2016 felhívás esetében pedig 2016. december 2.-án.

VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO)

A felhívás célja egyrészt a konvencionális területek **ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése**, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a **gazdálkodási mód fenntartása**. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan **önkéntes alapon** működő kifizetési rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A támogatás feltétele az ökológiai gazdálkodás minősítési előírásainak megfelelő gazdálkodás folytatása a kötelezettségvállalás **5 éves** időtartama alatt az átállás alatt levő és az átállt területeknél egyaránt. A 889/2008/EK rendelet 36. cikk (1) bekezdése értelmében az átállási időszak:

- a) szántóföldi földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- b) gyeperővel borított földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- c) ültetvény földhasználati kategória esetében 3 egymást követő év;

A 2016. január 1-én átállt ökológiai státuszban lévő kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek **fenntartási támogatásban** részesülnek a kötelezettségvállalás 5. évére.

Az átállási időszak kezdete Magyarországon elismert, a 834/2007/EK rendelet szerinti ökológiai tanúsító szervezet igazolása alapján kerül meghatározásra. Az átállási időszak meghosszabbítása nem lehetséges. A támogatással érintett terület ökológiai státusza (besorolása) a kötelezettségvállalás ideje alatt minden évben január 1-i állapot szerint kerül megállapításra és ez alapján kerül meghatározásra az áttérési/fenntartási támogatás összege. A gazdálkodók a kifizetést minden évben az egységes kérelmen keresztül igényelhetik.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az ÖKO felhívás esetében a támogatási kérelem benyújtási időszak 2015. december 31.-én zárult.

VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság úgy kerül meghatározásra, hogy amennyiben a támogatási kérelemben benyújtott igényelt tábla terület, illetve az igényelt tábla több mint 50%-a a Natura 2000 tematikus fedvényre esik, akkor az igényelt tábla egész terület az adott fedvényre esőnek tekintendő – ez után fogja kapni a gazdálkodó a támogatási összeget.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, illetve egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

A felhívás célja az agrár-élőhelyek környezeti hozzáadott értékének növelése, az élőhelyek közötti mozaikosság, illetve ökológiai folyosók biztosítása különböző telepítéseken keresztül. A gazdálkodók 4 különböző célterületi telepítés közül választhatnak:

- 1) zöldugar
- 2) gyep
- 3) sövény
- 4) méhlegelő

Egy mezőgazdasági táblára csak egy célterület valósítható meg, kivétel a sövénytelepítés, ami a többi célterületi telepítéssel kombinálható. A felhívásra **kizárólag** támogatásra jogosult **szántó hasznosítású** területtel lehet pályázni – a gyepfeltörés szigorúan tilos. Gazdálkodók a támogatás **keretében egyszeri telepítési költség kifizetésben** részesülnek, ettől függetlenül az adott célterületi telepítést a felhívásban meghatározott ideig fenn kell tartaniuk:

- 1) zöldugar – 3 év
- 2) gyep – 5 év
- 3) sövény – 5 év
- 4) méhlegelő – 3 év.

A zöldugar, gyep és méhlegelő célterület az AKG és ÖKO felhívásokkal kombinálható, az ezen felhívás keretében elvégzett telepítés azokban a támogatásokban fenntartható. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 31.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-4.4.2-16 Vízüdelmi célú nem termelő beruházások: vízüdelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

A felhívás célja a területi vízviszatarlás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása. Mindemellert a felhívás hozzájárul a

biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosításához. Két célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése
- 2) Vizes élőhelyek kialakítása.

A célterületek rövid leírása:

Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése

Gyeptelepítés időszakos vagy állandó vízfolyás, állóvíz partján lévő, a „Vízvédelmi sáv” megnevezésű MePAR fedvényel szomszédos **szántó művelésű** területen, a fedvény szántóval határos oldalától, illetve – amennyiben a szántó a vízfolyás, állóvíz partjával határos – a vízfolyás, állóvíz partjától számított minimum 40 m szélességben, a felhívás 1. számú mellékletben meghatározott hazai pázsitfűfajokból álló gyepeverékből.

Vizes élőhelyek kialakítása

Vizes élőhelyek kialakítása **szántó** vagy **gyep** művelésű területeken, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vizenyős, mocsaras, part menti vegetációval szegélyezetten, amely magában foglalja a parti sávot és a pufferzónát is.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 11.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken

A felhívás célja a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat erősítése. A támogatásban azok a gazdálkodók vehetnek részt, akik az **1257/1999/EK tanácsi rendelet 19. cikke** alapján meghatározott területen mezőgazdasági tevékenységet folytatnak. A támogatás jövedelem-kiegészítést biztosít a hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a terület igényeihez igazított mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók részére.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

A felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták **eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló**, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A felhívás közvetetten kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetési területkezelésre is alkalmazhatók.

Támogatási kérelmeket két alkalommal: 2016. február 1. és 2016. február 28. között, valamint 2017. február 1. és 2017. február 28. között lehetett benyújtani.

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSOK

VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerinti MePAR és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő lehatárolásokat figyelembe véve kerül meghatározásra. A támogatási összegek mértéke függ az igényelt faállomány-típustól és korcsoporttól.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszerű **képzésen** való részvétel.

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A felhívás célja szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszerek létrehozása, amelyek jelentős szerepet töltenek be a mikroklíma megőrzésében, a deflációs hatások csökkentésében, ezáltal a talajvédelemben. Mindezek mellett fontos élőhelyek, amelyek hozzájárulnak a biológiai növényvédelemhez. A mezővédő fásítások pedig ökológiai folyosóként a felaprózódott élőhelyek összeköttetéseit biztosítják. A felhívásnak 3 célterülete van:

- 1) Szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszer újonnan történő létrehozása
- 2) Gyepgazdálkodással kombinált fás legelő vagy fás kaszáló újonnan történő létrehozása
- 3) Mezővédő fásítás létrehozása.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2017. január 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. január 16.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása

A felhívás célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása. A felhívásnak két célterülete van:

- 1) Erdőtelepítés első kivitele
- 2) Ipari faültetvény létesítése.

A támogatási kérelmeket 2016. július 20.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. június 30.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik **önkéntes alapon**, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságukat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs képességének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Szállaló erdőgazdálkodás
- 2) Erdőállományok kézimunka igényes ápolása

3) Természetkímélő anyagmozgatás

A **Szállaló erdőgazdálkodás** célterülethez az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre igényelhető még további támogatás:

- a.) kerítés építése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen magfogó rőzsefonat készítése
- e.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen fatörzs elhelyezése

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

A támogatási kérelmeket 2017. február 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 15.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a teljes erdőszerkezet átalakítás támogatásával elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani. Az erdő egyes szerkezeti elemeinek átalakítása, több szintes állományszerkezet kialakítása, valamint az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítás az alátelítéssel történő erdőszerkezet átalakítás segítségével valósítható meg. A felhívás keretében az intenzíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása is támogatott. Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából további fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása.

A felhívás keretében az alábbi célterületek támogathatók:

1) A szerkezetátalakítási célok megvalósítása érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Tarvágást követő teljes erdőszerkezet átalakítás
- B.) Erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet átalakítás
- C.) Alátelítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet átalakítás

2) Klímarezisztens szaporítóanyaggal történő erdőfelújítás

3) Egyéb, az erdei ökoszisztémák ellenálló-képességének és környezeti értékének növelése érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- B.) Erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása

Az 1.) és 2.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) kerítés létesítése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) erdőszegély kialakítása

A 3.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) tuskókenés

A támogatási kérelmeket 2017. február 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 28.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja, hogy a magyarországi erdészeti fajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fajokunk evolúciós potenciálját hosszú távon megvédje és fenntartsa. Ezért szükséges a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztése, illetve újabbak létrehozása. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok fenntartása,
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok fenntartása

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény fenntartása
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény fenntartása

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit és elit fokozatú anyatelepeinek fenntartása
- b) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek fenntartása

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. december 8. - 2016. december 19.
- 2017. március 1. – 2017. március 31.
- **2018. március 1. – 2018. március 30.**

VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése

Akárcsak az előző felhívásnál a cél itt is a magyarországi erdészeti fajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosság fenntartása. Jelen felhívás is támogatja a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztését, illetve újabbak létrehozását. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok létesítése
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok létesítése

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény létesítése
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény létesítése

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- b) vegetatív szaporítású fajok, fajták elit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- c) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése

4.) Megőrzésre érdemes genetikai erőforrások felmérése, dokumentálása, nemzeti nyilvántartásba vétele

Fenti tevékenységekhez az alábbi kiegészítő tevékenységek társíthatók és jogosultak még támogatásra.

Kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Molekuláris genetikai vizsgálatok fekete nyár (*Populus nigra*) faj esetében.
- Szokásostól eltérő talaj előkészítés a *generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése* esetén.

Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Szokásostól eltérő **talaj előkészítés** a felhívás 3.1.1.2 fejezet 2. b), c), d), pontjai esetében amennyiben a tevékenység az Országos Erdőállomány Adattárban az erdőről, az erdő

védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 16. § (6) bekezdése alapján nyilvántartott erdőrészlet területén valósul meg

- **Kerítés létesítése** a felhívás 3.1.1.2. fejezet 1.a), b), 2. b), c), d), 3 b), pontjai esetében.

A támogatási kérelmeket 2017. április 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Mivel a klímaváltozás jelentős és egyre fokozódó abiotikus kockázatokat jelent, Magyarországon is egyre gyakoribbá váltak a száraz, aszályos évek – ezáltal a tűzveszély is jelentősen növekedett. Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

1.) Tűzpászták esetén:

- a) „A” típusú keskeny tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- b) „B” típusú járható tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- c) „C” típusú széles tűzpászta kialakítása vagy fenntartása.

2.) Víznyerőhely esetén:

- a) „A” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - aa) vízzáró talaj alkalmazása;
  - ab) egyéb szigetelés alkalmazása.
- b) „B” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - ba) vízzáró talaj alkalmazása;
  - bb) egyéb szigetelés alkalmazása.
- c) „C” típusú víznyerőhely kialakítására:
  - ca) vízzáró talaj alkalmazása;
  - cb) egyéb szigetelés alkalmazása.

3.) Fenyő fő-fafajú állományok tisztításából származó fenyő tisztítási anyag eltávolítása.

4.) Tuskó sorok lehordásának támogatása.

A támogatási kérelmeket 2017. április 3.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. április 3.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve – és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása. Csak olyan káresemények esetén igényelhető a támogatás, ahol korábban a gazdálkodó vagy a szakszemélyzet eleget tett a 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 37. § szerint előírt bejelentési kötelezettségének, és a károsodás mértéke az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztálya (az erdészeti hatóság) által igazoltan eléri a meghatározott mértéket.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A támogatás az Evt. hatálya alá tartozó a 16. § (6) bekezdésében meghatározott területeken vehető igénybe a felhívásban meghatározott részletes szakmai feltételek szerint.

A támogatás az erdőgazdálkodási potenciál esetében az alábbiak szerint épül fel:

- a. helyreállítási alaptámogatás,
- b. kiegészítő támogatás.

Az Országos Erdőállomány Adattár adatai alapján kiegészítő támogatás adható a következő tevékenységek elvégzésére:

- 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése; vagy
- 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése.

A kiegészítő támogatás önállóan nem, csak az alaptámogatással együtt vehető igénybe.

Nem igényelhető támogatás:

- törevágással, sarjaztatással történő erdő-helyreállításra,
- karácsonyfatelepre, díszítógallytelepre;
- fás szárú energetikai célú ültetvényre;
- 15 évnél rövidebb vágáskorú faállományra;
- az árvíz által az Erdőrendezési Szabályzatról szóló 88/2000. (XI. 10.) FVM rendelet alapján készült Erdőrendezési útmutató szerinti, „nagyon mély és mély fekvési besorolású ártéren” keletkezett kár után
- Magyar Állam tulajdonában és a Honvédelmi Minisztérium kezelésében lévő lő-, és gyakorlótér területére.

A támogatási kérelmeket – amelyek egyben kifizetési igénylésnek is minősülnek – minden évben az **egységes kérelem** keretében lehet benyújtani. Támogatást igénylő a felhívásban meghatározott feltételek alapján a káresemény bekövetkeztét követő **két naptári éven belül**, a tevékenység erdőrészletenkénti maradéktalan megvalósítását követően jogosult a támogatási kérelem benyújtására. Ettől a határidőtől abban az esetben lehet eltérni, ha az erdészeti hatóság a Vhr. 29. § (5) bekezdésére való hivatkozással – **kizárólag jelentős mértékű abiotikus károsítás bekövetkezése miatt** – határozatban rögzíti, hogy a Vhr. 28. § (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, az erdőgazdálkodónak nem felróható okból **a felújítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni** és egyúttal számára engedélyezte a felújítás megkezdésére vonatkozó határidő kitolását.

VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat. Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasznalatok során tapasztalhatók.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- a) kézi befejezett ápolás, gépi befejezett ápolás;
- b) tisztítás fahasznalat;
- c) magas törzsnyesés (5m), kihordás, sorba rendezés, vagy aprítás.

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. április 15-től – május 16-ig
- 2017. március 1-től – március 31-ig
- **2018. február 1-től – február 28-ig.**

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A) **erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,

B) **erdei kirándulókörnyéki kirándulókörnyék kialakítása vagy továbbfejlesztése:** intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít. Mindkét célterületen kizárólag **korlátozásmentesen és ingyenesen** igénybe vehető eszközök és létesítmények támogathatók, amelyeket a kedvezményezettek kötelesek **5 éven keresztül** úgy **fenntartani**, hogy **térítésmentesen** igénybe vehetők legyenek. Egy támogatási kérelmet egy vagy akár mindkét célterületre is be lehet nyújtani.

A támogatási kérelmeket 2017. május 31.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges **elsődleges feldolgozást** szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a **lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását**, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak **önállóan**:

Az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges, a felhívás 4. számú mellékletében felsorolt gépek, eszközök beszerzése:

- I. Erdőgazdálkodásban használt gépek, eszközök beszerzése
- II. Fatermékek felkészítését szolgáló gépek beszerzése
- III. Erdei gomba, gyógynövény és vadgyümölcs feldolgozását vagy tárolását szolgáló fejlesztés.

Fenti tevékenységekhez kapcsolódóan az alábbi tevékenységek támogathatók még, **nem önállóan**:

- Tájékoztatással, nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése. **(kötelező)**
- Projekt-előkészítés, projekt-menedzsment. **(választható)**

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2017. december 4.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik. **A felhívás 2017. augusztus 28.-án a kötelezettségvállalási keret kimerülése miatt felfüggesztésre került.**

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSRA JOGOSULTAK MÁTRIXA

A táblázatban X-szel jelöltük azokat, akik az adott felhívás esetében **jogosultak** a támogatást igénybe venni.

	50% vagy afölötti állami tulajdonú erdőgazdálkodó, központi költségvetési szerv	Magánjogi erdőgazdálkodó	Jogszerű földhasználó	Megjegyzés
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések		X		
VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása			X	Magánjogi földhasználók, települési önkormányzatok és társulásaik vehetik igénybe.
VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása			X	Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni.
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések		X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> települési önkormányzatok, amennyiben állami tulajdonban lévő erdő erdőgazdálkodója.
VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	X	X		Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.

VP5-8.3.1-17	Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése	X	X		
VP5-8.4.1.-16	Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása	X	X		
VP-5-8.6.2-16	Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek		X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók.
VP4-8.5.2.-17	Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	X	X		
VP5-8.6.1-17	Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	X	X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók, mikrovállalkozások, erdészeti szolgáltató vállalkozások. A támogatást igénylők körére vonatkozó részletes feltételeket a pályázati felhívás 4.1. fejezete tartalmazza.

EGYÉB RELEVÁNS TÁMOGATÁSOK

VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

A felhívás célja egy vízvisszatartáson alapuló tájgazdálkodás kialakításának támogatása. A vízvisszatartáson alapuló tájgazdálkodás lényege, hogy a vízbő időszakok vízfeleslegét a területen térben máshol vagy időben később hasznosítható vízkészletekké alakítsa át. A gazdaság, a lakosság, az ökológiai rendszer fenntartása szempontjából egyaránt fontos a vízjárás szélsőségeinek enyhítése és a vízháztartás kiegyenlítése. A felhívásra erdőgazdálkodók és/vagy mezőgazdasági termelők által alkotott, **legalább 5 tagú konzorciumok** pályázhatnak. A konzorciumi tagok nem minősülhetnek kapcsolódó vállalkozásnak.

A felhívás keretében a kötelezően megvalósítandó tevékenységek a **vízvisszatartás** és a **vízvisszatartás utáni területhasznosítás**, melyekhez a felhívásban további kötelezően, illetve választhatóan megvalósítandó önállóan nem támogatható tevékenységek kapcsolódnak (például: zöld pont rendszer).

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 2.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

ÚMVP jogcímrendeletek VP felhívásoknak való megfeleltetése

ÚMVP-s jogcímrendelet	VP felhívás
61/2009. (V. 14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről	VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP-4-11.1.-11.2.-15. Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
128/2007. (X. 31.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.1.1-16 - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
33/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

25/2007. (IV. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások részletes szabályairól	VP4-13.2.1.-16 - Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól	VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól (NINCS MÁR HATÁLYBAN!)	VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
41/2014. (IV. 8.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőterületeket érintő tűzkárok megelőzéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről (NINCS MÁR HATÁLYBAN!)	VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
32/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások igénybevételének részletes szabályairól	VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
66/2013. (VII. 29.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdei közjóléti létesítmények megvalósításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
144/2008. (XI. 7.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti célra használt géppark fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások
25/2012. (III. 20.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal erdők állományneveléséhez	VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

nyújtandó támogatások részletes feltételeiről (NINCS MÁR HATÁLYBAN!)	
---	--

KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS

Az Európai Unió 2007-es Közös Agrárpolitikájának reformja keretében került átalakításra az agrár- és vidékfejlesztési támogatások rendszere. A legfontosabb célkitűzés, amit a folyamatos változással el akarnak érni, hogy a mezőgazdasági termelők minél gyorsabban tudjanak alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez, a lakosság egészséges környezetben éljen, a fogyasztók pedig megfelelő, sőt magas minőségű élelmiszerhez jussanak.

A **Kölcsönös Megfeleltetés (KM)** rendszer alapvető előírásokat foglal magába a KAP-ban a környezetre, az éghajlatváltozásra, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozóan. A KM a fenntartható mezőgazdaság megteremtéséhez kíván hozzájárulni annak elérése révén, hogy a **gazdálkodók tudatában legyenek annak, hogy az említett alapvető előírásokat be kell tartani.** Mindezek mellett ahhoz is hozzá kíván járulni, hogy a környezetre, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozó szakpolitikákkal való nagyobb fokú összhang kialakítása révén a KAP jobban megfeleljen a társadalmi elvárásoknak.

Aki földet művel, állatot tart, illetve a földműveléssel, állattartással összefüggő tevékenységet folytat, azok számára általános kötelezettség a különböző **szakhatósági előírások betartása, függetlenül attól, hogy támogatást vesznek-e igénybe.** Példaként megemlítve: ha valaki földtulajdonnal rendelkezik, akkor is védekeznie kell a parlagfű ellen, ha egyébként nem részesül semmilyen támogatásban.

Amennyiben a földművelők, állattartók **közösségi forrásokból tevékenységükhöz támogatást vesznek igénybe** számukra szintén kötelező az úgynevezett szakhatósági előírások betartása. A különbség csak az, hogy az utóbbi esetben a Magyar Államkincstár az érintettnél **üzemi szinten vizsgálja** a rendelkezések betartását és a jogkövetkezményeket is üzemi szinten állapítják meg. Pontosan emiatt a kölcsönös megfeleltetés hatálya alá tartozó ellenőrzések jelentős részét is **ugyanaz a hatóság végzi**, amely egyébként az adott szakterületen eljár.

2015-től több szempontból egyszerűsödött a KM rendszere. A korábbi **helyes mezőgazdasági és környezeti állapotra (HMKA)** vonatkozó előírások és a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK)** egy struktúrába kerültek témacsoportonként felosztva a könnyebb átláthatóság miatt.

Mely támogatásokat érinti a Kölcsönös Megfeleltetés rendszere

1305/2013/EU rendelet 17. cikk (1) bekezdés d) pontja, 21. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, 28–31. cikke, 33. és 34. cikke szerint

- Erdősítés támogatása
- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, Ökológiai gazdálkodás fenntartása
- Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás
- Erdő-környezetvédelmi kifizetések

1307/2013/EU rendelet I. melléklete szerint

- Egységes területalapú támogatás
- Az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozóan nyújtott támogatás (**Zöldítés**)
- A fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott támogatás

Termeléshez kötött támogatások

- anyajuh tartás támogatása
- anyatehén tartás támogatása

- hízottbika-tartás támogatása
- tejhasznú tehéntartás támogatása
- rizstermesztés támogatása
- cukorrépa termesztés támogatása
- zöldségnövény termesztés támogatása
- ipari zöldségnövény termesztés támogatása
- intenzív és extenzív gyümölcsstermesztés támogatása
- szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása
- szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása
- ipari olajnövény termesztés támogatása

1308/2013/EU rendelet 46. cikke szerinti

- Szőlőültetvények szerkezet-átalakítása és átállítása

A Kölcsönös Megfeleltetés követelményei

Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ)

A HMKÁ előírásai a következő gazdálkodási területekre terjednek ki:

- Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások
- Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély alapján végezhető
- Felszín alatti vizek szennyezésére vonatkozó előírások
- Minimális talajborítottságra vonatkozó előírások
- Erózió korlátozására vonatkozó termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások (*szőlőültetvények esetében teraszok megőrzése, 12%-osnál nagyobb lejtésű területeken bizonyos növénykultúrák termesztésének korlátozása*)
- A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartására vonatkozó előírások (*vetésváltás követelményei, égetési tilalom*)
- A védett tájképi elemek (*gémeskutak, kunhalmok, fa- és bokorcsoportok, magányos fák, kis kiterjedésű tavak*) megőrzése.

A gyakorlatban fontos felhívni a figyelmet arra, hogy azokon a – **támogatható területen lévő** – parcellákon is be kell tartani a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó követelményeket, így a HMKÁ előírásokat is, **amelyekre a kérelmező nem kért támogatást**. Az előírások a gazdaság teljes területére vonatkoznak.

A vetésváltásra vonatkozó előírásokat akkor is be kell tartani, ha **változik a terület földhasználója**, kedvezményezettje.

Az alábbiakban felsorolás szintjén megemlíjtük a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelményeket**. Azokban az esetekben, ahol a JFGK-k kifejezetten relevánsak a Natura 2000 területek megőrzése szempontjából, részletesen ismertetjük a kritériumrendszert.

JFGK 1 – A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés elleni védelme

A szabályozás célja a nitrátérzékeny területeken a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése. **A követelmények minden esetben a nitrátérzékeny területekre vonatkoznak**. A JFGK 1 előírásai a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Nyilvántartás-vezetés
- A szerves trágya-kijuttatás mennyiségi korlátozása
- Lejtős területen történő trágyázás feltételei
- Hígrágya kijuttatás feltételei
- Műtrágyázás
- Szerves trágya termőföldön történő tárolása

- Trágyatárolóra vonatkozó előírások
- Silótároló

Legeltetési állattartás esetén a trágyatároló kapacitását **csak az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani.**

JFGK 2,3 – A vadon élő madarak védelme (JFGK 2), a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 3)

A védett állatfajok egyedének zavarására, károsítására, elpusztítására, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetésére vonatkozó tilalom, valamint a védett állatfajok lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyének lerombolására, károsítására vonatkozó tilalom a **gazdaság teljes területén vizsgálандók**. Ezek kapcsán a hatóság azt vizsgálja, hogy a helyszíni ellenőrzés időpontjában van-e egyértelmű jele annak, hogy a gazdálkodó megszegte a számára előírt követelményt.

A Natura 2000 területeken – a vonatkozó jogszabályi háttér alapján – az előírásokat akkor is meg kell tartani, ha az ügyfél nem igényel Natura 2000 területre nyújtandó kompenzációs támogatást.

Gyepterületek felülvetése esetén olyan gyepalkotó fajokat kell vetni, ami a területre jellemző gyepársulás alkotó faja, ezáltal a fűhozam növelésével egy időben a gyep természeti értéke is javul. Ehhez a ponthoz sorolandó az inváziós növényfajok irtása, a gazdaság területének özönnövény mentesen tartása is.

JFGK 4 – Élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások

JFGK 5 – Egyes hormon- vagy tireosztikus hatású anyagokra és β -agonistákra vonatkozó felhasználási tilalom az állattenyésztésben

JFGK 6 – A sertések azonosítása és nyilvántartása

JFGK 7 – A szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása

JFGK 8 – A juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása

JFGK 9 – Szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) elleni védekezés

JFGK 10 – Növényvédő szerek kezelése

A követelmények célja a növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természetvédelmét szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).

Előírt követelmények a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Engedélyezett növényvédő szer felhasználása
- Növényvédő szer felhasználására vonatkozó előírások
- Növényvédő szer felhasználásához szükséges végzettség
- Permetezési napló vezetése
- Nyilvántartás a növényvédő szerekről
- Növényvédő szerek tárolása
- Növényvédő szerek átcsomagolása
- A növényvédő szer kijuttatásra alkalmazott gépek műszaki állapotára vonatkozó előírások.

JFGK 11 – Borjak védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 12 – Sertések védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 13 – Mezőgazdasági haszonállatok védelmére vonatkozó minimum követelmények

Jogszabályi hivatkozások

Hazai jogszabály

A kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló *81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet*

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „*Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot*” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló *50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet*

EU jogszabály

A Bizottság *809/2014/EU*, valamint *640/2014/EU* rendelete a *1306/2013/EU* rendeletnek a kölcsönös megfeleltetéssel összefüggő kontrollrendszerek és igazgatási szankciók megállapításáról.

8. táblázat: véleményezések összesítése

No	Véleményezésre felkért szervezet	válasz száma	idő-pont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
1	Kerekerdő Alapítvány Szombathely, Kőszegi u. 3.	elektronikusan küldött	2016. 06.21.	Felhívja a figyelmet a tervezési területtel határos, helyi védelem alatt álló erdő értékeire.	Intézkedést nem igényel.
2	Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület Szombathely, Károlyi tér 4.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett.	Intézkedést nem igényel.
3	Vas Megyei Természetbarát Bizottság Szombathely, Berzsényi tér 1.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett.	Intézkedést nem igényel.
4	Vas Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály, Szombathely, Batthyány tér 2.	VA/FEF01/4295- 2/2016.	2016.06.15.	<p><u>A vélemények és tervezői válaszok pontokban szedve:</u></p> <p>- Szíveskedjék a tervező a terv elején rögzíteni, hogy az Öregcser N2000 terület teljes egészében állami erdészeti kezelésű erdőtervezett terület, melyek erdőrészelei mind átalakító üzemmódban kezeltek.</p> <p>- 6. oldal 1.6.-hoz: Szerintünk meg kellene említeni a szomszédos Sitke Község Önkormányzati Képviselő testülete által a 16/2007. (XII.18) határozattal helyi védetté nyilvánított Sitke 0403 hrsz területét, mint: A királyné gyertyája élőhelyét a Sitkei erdőben.</p> <p>- A 6. oldalon szereplő Körzeti erdőtervek és üzemtervek pontban szereplő körzeti erdőterv csak az állami erdészeti területeken kívüli erdőket tartalmazza, így NEM vonatkozik a területre. Helyesen: A 192. Sárvári Erdészeti Igazgatóság erdőgazdálkodási egység körzeti erdőterve – törzskönyvi száma: 1/2010. – érvényes 2010. január 1.- 2019. december 31.</p> <p>- 7. oldal: B01.02. sorban fásításról beszél, a jelölő élőhelyeknél pedig üzemtervezett erdőkről. Először is nem üzem, hanem erdőter-vezett erdők, és az erdőtervezett erdőkben NEM történik fásítás. Fásítás egyébként nem erdő művelési ágú területeken történhet bejelentés alapján, az Öregcser N2000 terület azonban teljes</p>	<p>- A terv 13. oldalán a véleménynek megfelelően rögzítve.</p> <p>- A Sitke 0403 hrsz-ú ingatlan nem része a tervezési területnek, ugyanakkor határos vele, a terv 1.6. számú fejezetében megemlítettük.</p> <p>- Javítottuk.</p> <p>- A veszélyeztető tényező a tervezési területen valóban nem releváns, töröltük.</p>

No	Véleményezésre felkért szervezet	válasz száma	idő-pont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
				<p>egészében erdőtervezett terület.</p> <p>- 7. oldal: B02.01.02 Az Öregcser területén nem történik idegenhonos fajokkal erdőfelújítás, az erdőterületen átalakító üzemmódban cél a meglévő idegenhonos főfafajú (EF, VT) állományok véghasználat nélküli fokozatos átvezetése honos lombdövé.</p> <p>- 7. oldal: B02.04. Csak a holtfa teljes eltávolítása okoz élőhely megszüntetést.</p> <p>-8. oldal: Nem értünk egyet az árkolás kedvezőtlen hatásainak felsorolásával, éppen ez tette lehetővé az erdők fennmaradását illetve az erdeifenyvesekben jelenleg is megfigyelhető cseréjújulást, az állományok fokozatos cseressé alakulását (melyet erdészeti eszközökkel is elő kell segíteni).</p> <p>-10. oldal: Mivel a teljes N2000 terület erdőtervezett, a természetvédelmi célkitűzésben a csarabosok területének növelése csak a pannon cseres tölgyesek rovására történhet, ezért ezt nem javasoljuk így szerepeltetni.</p>	<p>- A veszélyeztető tényezőt a vélemény alapján töröltük.</p> <p>- Jelenleg kevés az erdőállományokban a méretes holt faanyag, ami az erdőgazdálkodási gyakorlat következménye. A veszélyeztető tényezőt meghagytuk.</p> <p>- A természetközeli élőhelyek nem igénylik a mesterséges beavatkozást, ez paradoxon. A tájra egykor nagy területeken jellemző, nyílt, füves cserések természetes jellemzője a változó, gyakran telített talajvízállapot. Ennek megváltoztatása csak fatermesztési célokat szolgál, ezért a közösségi jelentőségű élőhelyre nézve veszélyeztető tényezőként értékelhető. A fentiek értelmében a terv a javaslat nyomán nem változott.</p> <p>- A vonatkozó mondatot módosítottuk.</p>

No	Véleményezésre felkért szervezet	válasz száma	idő-pont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
				<p><i>-További célokhoz: A teljes területen a folyamatos erdőborításra való átállást szolgáló átalakító üzemmód van érvényben...</i></p> <p><i>-11. oldal: 3.2.1.1.-hez: Erdőterületek gyepterületekké alakítását nem támogatjuk, a meglévő széles nyiladékok gyepként történő fenntartására viszont lehetne utalni.</i></p> <p><i>-12. oldal: Gyepgazdálkodás: A „cserjésedett gyepfoltok” szerintünk kis területű cserjés foltok az erdőben, melyek jelenléte természetes, átalakulásuk a természetre bízható, beavatkozást nem igényel.</i></p> <p><i>- 12. oldal: Erdőgazdálkodás: A terület erdőtervezésekor az ÖNPI-vel egyetértésben rögzítésre került, hogy: „Az átalakító üzemmódban előírtak megfelelnek a Natura 2000 fenntartási céljainak.”</i></p>	<p>- A folyamatos erdőborításra való átállást, mint célt megtartottuk a dokumentumban, hiszen még messze vagyunk annak megvalósulásától, továbbá a jelenlegi üzemmód a fenntartási terv érvényességének távlatában még változhat.</p> <p>- A fejezet nem erdőterületek gyepterületekké alakítására utal, hanem a jelenleg fátlan tisztások kaszálására, mint természetvédelmi szempontból kedvező kezelésekre. Alternatívaként e foltok honos fajokkal való erdősítését is felajánlja. A nyiladékok túl keskenyek ahhoz, hogy a szélesebb gyepfoltok szerepét helyettesítsék. A fejezet a vélemény alapján nem módosult.</p> <p>- A tárgyi foltok kezelés hiányában az inváziós fajok és gyomok megtelepedésének kedveznek, gyepként való kezelésük jelentőségéről vagy erdősítésük lehetőségéről több helyen írtunk a dokumentumban.</p> <p>- A fejezetrészt a véleménynek megfelelően átfogalmaztuk.</p>

No	Véleményezésre felkért szervezet	válasz száma	idő-pont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
				<p>- 13. oldal: KE-0 területbe sorolni az erdei nyiladékokat véleményünk szerint hiba, a széles nyiladékok nagyrészt gyepek, de esetenként az akác is előfordulhat rajtuk, kezelésük szükséges. De kezelést még az utak szélei is igényelhetnek (...).</p> <p>-14. oldal: Az erdőkben lévő megjelölt kis területű gyepes, cserjés foltok az erdők részei, azok külön kezelési egységbe sorolása, különösen átalakítása nem tűnik indokoltnak, az erdők kezelésébe kellene ezeket integrálni.</p> <p>-16. oldal: Erdők: Akásosok kezeléséről beszélni a területen indokolatlan,</p> <p>-31. oldal: A tervben a mezőgazdálkodási támogatásokat szerepeltetni felesleges, 100 %-banerdőtervezett a terület.</p> <p>-Felhívta a figyelmet a 2009. évi XXXVII. törvény 51.§ (4., 6.), 53.§ (1., 2.), 55.§ és a 73.§ (7., 8.) bekezdésében foglaltakra.</p>	<p>- Jelenlegi formájában hagyjuk, mivel a KE egyetlen foltban csak a megerősített erdészeti üzemi utakat foglalja magába. Az erdőszéleken terjedő inváziós fajok problémaköre az utakkal határos, egyéb kezelési egységek előírásaival kezelhető.</p> <p>- A véleménybe foglaltakat a terv lehetővé teszi, de gyepeként való kezelés természetvédelmi hozadékai miatt utóbbit javasolja elsősorban.</p> <p>- Bár kiterjedt akácosok nincsenek a területen, az inváziós fafaj jelen van, melynek terjedése ellen minden eszközzel fel kell lépni.</p> <p>- A fejezetet az észrevételnek megfelelően javítottuk.</p> <p>- A fenntartási terv kezelési javaslatok hosszú időtávra fogalmazzanak meg javaslatokat, melyekhez később támogatás is kötődhet majd, ezért túlmutathatnak a jelenlegi jogszabályi kereteken. A szöveg a megjegyzés nyomán nem módosult.</p>
5	Vas Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály Szombathely, Gagarin u. 2.	VA/FEF03/702- 2/2016	2016. 06.08.	Véleményük: -HUON20007 azonosító kódú tervezési terület kezelési tervében foglaltakkal egyetértünk, de meg kívánjuk jegyezni, hogy Porpác, Pecöl térségében az intenzív	Felelős, fenntartható vadgazdálkodás esetén nem lenne szükséges a területek bekerítése, így

No	Véleményezésre felkért szervezet	válasz száma	idő-pont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
				<i>szántóföldi területek köré a vadkár mérséklése miatt létesült vadvédelmi kerítések miatt a vadak élettere tovább csökken, ezért kártételük a be nem kerített területeken (természetvédelmi célú) hatványozottabban fog jelentkezni.</i>	nem csökkenne a vad élettere. A kártétel már most is érzékelhető, a szükséges kezelési elveket a tervdokumentáció több helyen taglalja.
6	Vas Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály Tanakajd, Ambrózy sétány 2.	VA/ÉBNTF03/1659- 2/2016.	2016. 06.17.	Levelükben a tárgyi területre vonatkozóan jellemzik a terület talajait, majd a kezelési tervvel kapcsolatosan az alábbi véleményt adták: <i>A tervdokumentációban foglalt javaslatokkal talajvédelmi szempontból egyetértek.</i>	Intézkedést nem igényel.
7	Vas Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály Szombathely, Berzsényi Dániel tér 1.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett.	Intézkedést nem igényel.
8	Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály Szombathely, Vörösmarty u. 2.	VA/KTF02-2094-2- 2016.	2016. 06.13.	A levélben az alábbi véleményt fogalmazta meg: <i>...a fenntartási terveiben foglaltakkal kapcsolatban hatóságom természetvédelmi szempontból <u>észrevételt nem kíván tenni.</u></i>	Intézkedést nem igényel.
9	Sitke Község Önkormányzata Sitke, Hunyadi utca 1.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett	Intézkedést nem igényel.
10	Szombathelyi Erdészeti Zrt. Szombathely, Saághy István u. 15.	SZHE/565-2/2016.	2016. 06.20.	- <i>A kezelési tervben leírt, az erdőkre vonatkozó javaslataik túlnyomó részét – az erdőtervekben meghatározottaknak megfelelően – a törvényi előírások betartása mellett eddig is alkalmaztuk.</i> - <i>Az árkok betemetését nem tartjuk elfogadhatónak.</i>	- Intézkedést nem igényel. - A vonatkozó mondatot módosítottuk, de a vízelvezetést, mint veszélyeztető tényezőt megtartottuk, a vízelvezetés mellőzését a gazdálkodás során általános célként tüntettük fel.

No	Véleményezésre felkért szervezet	válasz száma	idő-pont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
				<p><i>-Az érintett erdőrészekre javasolt Natura 2000 (elsődleges) rendeltetés bejegyzését nem támogatjuk.</i></p> <p><i>-A talaj-előkészítés (pl. tányérozás) tiltásával nem értünk egyet.</i></p>	<p>- A rendeltetés bejegyzésének rendjét jogszabály határozza meg, ugyanakkor a természetmegőrzési terület erdőrészein ez indokolt és kívánatos volna.</p> <p>- A talaj-előkészítés az erdőtalaj erős bolygatásával jár, a fakitermelésen túl további bolygatás, mely veszélyezteti, lassítja a természetközeli élőhelyek megújulását. Idegenhonos állományok átalakításánál ugyanakkor alkalmazható. A tárgyi előírás szabadon vállalható.</p>
11	Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Szombathely, Vörösmarty Mihály u. 2.	0914-007/2016.	2016. 06.16.	<p>Tárgyi levélben az alábbi jogszabályok figyelembe vételét kéri:</p> <p><i>-1995. évi LVII. tv. a vízgazdálkodásról</i> <i>-83/2014. (III.14.) Korm. rendelet</i> <i>-120/1999 (VIII.6.) Korm. rendelet</i> <i>30/2008 (XII.31.) KvVM rendelet</i> <i>-147/2010. (IV.29.) Korm. rendelet</i> <i>- Az „Öregcser kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület” nem érint igazgatóságunk kezelésébe tartozó vízfolyást.</i></p>	Megvizsgáltuk, intézkedést nem igényel.
14	Sitke és Környéke Földtulajdonosok Közössége Vadásztársaság Sitke, József Attila u. 4.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett	Intézkedést nem igényel.
15	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Vas Megyei Igazgatósága Szombathely, Ady tér 5.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett	Intézkedést nem igényel.

No	Véleményezésre felkért szervezet	válasz száma	idő-pont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
16	Magyar Erdőtulajdonosok és Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége Budapest, Budakeszi út.91.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett	Intézkedést nem igényel.
17	Országos Magyar Vadászkamara Vas Megyei Területi Szervezete Szombathely, Puskás Tivadar u. 7.	-	-	Vélemény, nyilatkozat nem érkezett	Intézkedést nem igényel.
18	Sportthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége Vaskeresztes 165/4. hrsz.	30/2016.	2016. 06.15.	Levelükben a tárgyi Natura 2000 területére vonatkozó megállapítást nem tettek.	Intézkedést nem igényel.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

4. A tervezési terület alapállapot jellemzése

4.1. Környezeti adottságok

4.1.1. Éghajlati adottságok

Éghajlata mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz. Az évi napfénytartam 1900 és 1950 óra között van. A nyári hónapokban 780 óra körüli, télen 190 óra körüli napsütést élvez a táj.

Hőmérsékleti viszonyok

Az évi középhőmérséklet 9,8 °C körüli, a nyári félévé 16,3 °C. Évente mintegy 183 napon keresztül a napi középhőmérséklet több mint 10 °C. A fagymentes időszak hossza mintegy 192 nap. A nyári legnagyobb felmelegedés átlagos értéke 33,0-33,5 C, a téli legerősebb lehülése -16,5 °C.

Csapadékviszonyok

Az évi csapadékátlag 650 mm körüli, aminek nagy része, mintegy 400 mm a vegetációs időszakban hullik. A hótakarós napok száma 40 körüli. Az átlagos hóvastagság 26-30 cm.

Szélviszonyok

A leggyakoribb szélirány az északi és a déli, az átlagos szélsébség 3,0-3,2 m/s.

4.1.2. Vízrajzi adottságok

A vizsgált terület a Marcal vízgyűjtőjéhez tartozik, de a területen állandó vízfolyást vagy állóvizet nem találunk. A területről elfolyó vizek északon a Lánka-patakba, délre a Cinca-patakba jutnak. A tervezési terület vízrajzi viszonyainál meg kell említeni, hogy az erdőrészek közötti nyílások mentén húzódó mély árkok nemcsak a csapadékvizet vezetik el, hanem a kavicsaljazat tulajdonságainak ismeretében a terület talajvízszintjét is mélyen tartják. Ez az erdők termőhelyi viszonyaiban okoz kedvezőtlen változást, mely hosszabb távon a vegetáció változásához vezet.

4.1.3. Talajtani adottságok

A tervezési terület Magyarország Kistájainak katasztere (2010) szerint a 3.3.11 Alsó-Kemeneshát kistájban található, mely a Marcal és a Rába közti Kemeneshát északi része. A felszíni geomorfológia kavicsstakarós, mely egyhangú, merész felszíni formáktól mentes elegyengetett síkság. Talajai túlnyomórészt a Rába pleisztocén teraszokkal szegélyezett, nagy kiterjedésű kavicsstakaróján képződött agyagbemosódásos barna erdőtalaj, melynek szelvényére az élénkvröcs színű, vaskolloidokkal összecementálódó „B” szint a jellemző, melyben gyakran találhatók vaskiválások, vasszeplők, vaserek, vasborsók. Ez a réteg általában nem kedvezőtlen, közepes vízbefogadó-, vízáteresztő-, és víztartó képességűek.

A tervezési terület jelentős része a kavicsos vázta talajtípusba sorolható. E talajképződmények a jelenkori, vagy régi folyók volt árterületein, teraszain, törmelékkúpjain találhatók. Kavicsstartalmuk a földes részhez viszonyítva olyan nagy, hogy a szelvény vízgazdálkodását és tápanyag-szolgáltató képességét nagymértékben lerontja. A kavicsos vázta talajok szelvényében a csaknem kavicsból álló rétegeket különböző vastagságú iszapos-homokos fedőréteg borítja, mely a folyóvízi hordaléklerakásból származik, vagy hullóporos eredetű. A nagy kiterjedésű kavics hátakon egymás mellett található a kavicsos,

agyagbemosódásos barna erdőtalajok és a kavicsos vázta talajok. Az egyes rétegekben 50% kavicsstartalom felett már nincs elegendő anyag a talajképződéshez, így csak vázta talajok keletkezhetnek.

4.2. Természeti adottságok

Élőhely-típusok szerinti jellemzés

A tervezési terület túlnyomó részén erdők találhatók, melyek többsége a természetközeli élőhelytípusokba nem sorolható be. A tájban a potenciális vegetációtípus a pannon cseres-kocsányos tölgyes (L2b), melynek területaránya a tervezés idején 17,74 %. Elhelyezkedését tekintve az élőhely egy idős és egy fiatalabb állománya a terület északi és délnyugati sarkán található. Az erdők 40 %-át fiatal cseresek és kocsányostölgyesek borítják (RC). Több erdőrészletben a korábbi véghasználat után a honos hazai tölgyek mellett az amerikai eredetű vörös tölgyet telepítették (S3). Számos erdőrészletben a túlevelű erdeifenyőt találjuk (S4), mely a tervezési területen telepített, ültetvénytípusú megjelenésű, többségében monodomináns állományokat alkot. Az inváziós fásszárúak közül az akác (S1) van jelen, de jelenleg térfoglalása – mely nem éri el az 1 %-ot sem – nem jelentős. Az erdőben sok kis cserjésedő gyeppel borított terület található. Ezeket a degradált gyepek borítják, melyeken a megindult spontán szukcesszió során töviskés bokrosok jelentek meg (P2b). Az egyik erdőtagban egy sekély vizű kis tó található, mely mellett nádas, magassásos, szittyós és pántlikafüves vegetációkomplex fejlődött. Ez az érdekes élőhely-együttes a túltartott nagyvadak károkozása miatt nagymértékben veszélyeztetett.

Florisztikai jellemzés

A jelölő tölgyesek felső lombkoronaszintjét a csertölgy (*Quercus cerris*) uralja, melybe kocsányostölgy (*Quercus robur*), vörös tölgy (*Quercus rubra*) és mezei juhar (*Acer campestre*), gyertyán (*Carpinus betulus*) elegyedik. Az alsó lombkoronaszint hiányzik. A cserjeszint változó záródású, melyet a csertölgy fiatal példányai mellett a gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei juhar (*Acer campestre*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), gyepürózsa (*Rosa canina*), fagyal (*Ligustrum vulgare*) állományai alkotnak. A gyepszintben ritkák az üde lomerdei elemek, mint a szagos müge (*Galium odoratum*), erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), orvosi tüdőfű (*Pulmonaria officinalis*), göcsös görvélyfű (*Scrophularia nodosa*). A savanyú talajviszonyokra utal a szárnyas rekettje (*Genista sagittalis*), a háromfogfű (*Sieglingia decumbens*), a réti csormolya (*Melampyrum pratense*) jelenléte. A viszonylag száraz talajállapotokat jelzi gyepszintben a cérnatippán (*Agrostis capillaris*), az ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), a farkaskutyatej (*Euphorbia cyparissias*) és a borsfű (*Clinopodium vulgare*) nagyarányú jelenléte. A terület kiemelkedő botanikai értékét a genyöte, vagy királyné gyertyája (*Asphodelus albus*) jelenti, mely jelentős példányszámban van jelen nem csak a jelölő élőhelyekben, hanem az erdészeti utak mentén szálanként is sok helyütt. A további botanikai értékek közül megemlíthető a védett tarka nőszirm (*Iris variegata*), epergyöngyike (*Muscari botryoides*) és a lokális jelentőségű dunántúli sás (*Carex fritschii*). A fiatal tölgyesek gyepszintje szegényes, az említett fajok elszórtan szálanként, vagy kisebb csoportokban találhatóak bennük. A vörös tölgyesek gyepszintje szinte teljesen üres, csupán néhány kozmopolita faj telepszik meg elszórtan. Az erdeifenyő ültetvények is igen fajszegények. Kiritkult állományaiban él a boróka (*Juniperus communis*) és betör az akác (*Robinia pseudo-acacia*). A sűrűn növő fák árnyékában nem fejlődik gyepszint, a ritkább állományokban megjelenik a siskanádtippán (*Calamagrostis epigeios*) és a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*). A cserjésedő gyeppel borított területek degradált gyepeit a csomós ebir (*Dactylis glomerata*), réti perje (*Poa pratensis*) és a siskanád alkotja, a felettük kialakuló

cserjeszint jellemző fajai a galagonya (*Crataegus monogyna*), kökény (*Prunus spinosa*), vadvadkörte (*Pirus piraster*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), szeder és a mezei juhar. A sekély kis tóban a nagyvadak taposása, dagonyázása miatt hínárnövényzet tartósan nem tud megtelepedni. Szegélyén a vízhez kötődő fajok alkotnak fajszegény, leromlott állományokat: mocsári- és parti sás (*Carex acutiformis*, *C. riparia*), békaszcittyó (*Juncus effusus*), pántlikafű (*Phalaris arundinacea*) és a nád (*Phragmites australis*). Ugyanakkor az időszakosan vízzel borított parti zónában a védett pocsolyalátonya (*Elatine alsinastrum*) is megfigyelhető. Egyéb védett, vagy jelölő növényfaj jelenléte nem ismert a területen.

Zoológiai jellemzés

A tölgy állományok változatos lombfogyasztó rovarközösségekkel jellemezhetőek. A leggyakoribbak ezek közül az araszolók (*Geometridae*), a púposzcövők (*Notodontidae*) és a bagolylepkék (*Noctuidae*) családjának képviselői. A púposzcövők közül az élőhelyre jellemző az ezüstfoltos púposzcövő (*Spatalia argentina*), a tölgyfa-, cserfa-, és bélyeges púposzcövő (*Drymonia querna*, *D. ruficornis*, *D. dodonaea*), a tölgyfaövesbagoly lepkék közül a kis tölgyfaövesbagoly (*Catocala promissa*), a tölgyfaövesbagoly (*Astiotes sponsa*) és esetenként megjelenhet a nagy övesbagoly (*Astiotes dilecta*). A terület élőhelyet biztosít a tölgyfa- és a cserfacscüsköslepke (*Quercusia quercus*, *Satyrium ilicis*) valamint az óriás énekeskabóca (*Tibicen haematodes*) és a védett szarvasbogár (*Lucanus cervus*) számára, emellett díszbogarak (*Buprestidae*), szűbogarak (*Ilpididae*), virágbogarak (*Cetoniidae*), futóbogarak (*Carabidae*) cincérek (*Cerambycidae*) és ormányosok (*Curculionidae*) egész sokaságának. A talajban, illetve fakorhadékon fejlődnek többek között a lószúnyogfélék (*Tipulidae*), a kószalegyek (*Rhagionidae*) és a rablólegyek (*Asylidae*). A kis kiterjedésben jelenlevő idős tölgyesekben szórányosan fordul elő a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) és a szarvasbogár (*Lucanus cervus*). A terület jelentősebb lepkefajai a kökényes-galagonyás cserjésfoltokban élő sárga gyapjasszcövő (*Eriogaster catax*), a tölgyesekben élő csikos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*), valamint a gyepmaradványokhoz kötődő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*). Az idősebb, holtfában gazdagabb erdőkben jelentős állománya él a skarlátbogárnak (*Cucujus cinnaberinus*) is.

A területen több kétéltű és hüllő faj is előkerült, köztük megemlítenő a barna varangy (*Bufo bufo*), rézsikló (*Coronella austriaca*), pettyes göte (*Triturus vulgaris*), fűrgye gyík (*Lacerta agilis*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*), erdei- és kecskebéka (*Rana dalmatina*, *R. esculenta*). A madarak közül a közönséges erdei fajok jelen vannak a területen: erdei pinty (*Fringilla coelebs*), csúszka (*Sitta europaea*), zöldike (*Carduelis chloris*), cinegék (*Parus major*, *Cyanistes caeruleus*), szajkó (*Garrulus glandarius*), örvös galamb (*Columba palumbus*). A telepített erdeifenyvesek a karvaly (*Accipiter nisus*) számára biztosítanak fészkelőhelyet.

A kisméltűsök közül tölgysek jellemző fajai a közönséges, pirók és sárganyakú erdeiégér (*Apodemus sylvaticus*, *A. agrarius*, *A. flavicollis*), továbbá a vöröshátú erdeipecok (*Myodes glareolus*). Az e fajokkal és énekesmadarakkal táplálkozó baglyok (pl. macskabagoly – *Strix aluco*, héja – *Accipiter gentilis*) megjelenésére is számítani lehet. A közönséges denevér (*Myotis myotis*) rendszeresen használja a tervezési területet táplálkozása során. A területen élő egyéb denevérfajok az alábbiak: nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*), alpesi denevér (*Hypsugo savii*), Brandt-denevér (*Myotis brandtii*), horgasszcőrű denevér (*Myotis nattereri*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), fehérszcélű törpedenevér (*Pipistrellus kuhlii*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), barna- és szürke hosszúfülű törpedenevér (*Plecotus auritus*, *P. austriacus*).

A területen a nagyvadak közül a gímszarvas (*Cervus elaphus hippelaphus*), őz (*Capreolus capreolus*) és a vaddisznó (*Sus scrofa*) nagy számban van jelen, kártételük – főképp az utóbbi – jelentős mértékben befolyásolja a gyepszint alakulását.

9. táblázat: a tervezési területen előforduló élőhelyek Á-NÉR főkategóriák szerint

Á-NÉR kód	Megnevezés	Terület (Ha)	Előfordulási arány
B1a	Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	0,089	0,03 %
B5	Nem zsombékoló magassárrétek	0,847	0,33 %
L2b	Cseres-kocsányos tölgyesek	45,939	17,74 %
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyep	1,599	0,62 %
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	104,746	40,45 %
S3	Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők	40,865	15,78 %
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek	56,562	21,84 %
S6	Ültetett akácok	0,129	0,05 %
U9	Állóvizek	0,495	0,19 %
U11	Út-és vasúthálózat	7,691	2,97 %

4.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

10. táblázat: a tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
91M0	pannon cseres-tölgyesek	A

Élőhely neve:

Pannon cseres-tölgyesek

Élőhely kódja:

91M0

Élőhely előfordulásai a területen:

A 3.3 számú térképmelléklet szerint

Élőhely területi aránya:

17,71 % (a terület Natura 2000 adatlapja szerint 34 %)

Élőhely kiterjedése a területen:

45,939 ha, a terület Natura 2000 adatlapján 75,79 ha szerepel. A különbség abból adódik, hogy a Natura 2000 területek legutóbbi határkorrekciója során a 16/A és 16/B erdőrészek kikerültek a Natura 2000 hálózat területéből.

Élőhely jellemzése:

Két foltban megjelenő jelölő élőhely. Felső lombkoronaszintjét a csertölgy (*Quercus cerris*) uralja, melybe kocsányostölgy (*Quercus robur*), vörös tölgy (*Quercus rubra*) és mezei juhar (*Acer campestre*), gyertyán (*Carpinus betulus*) elegyedik. Az alsó lombkoronaszint hiányzik. A cserjeszint változó záródású, melyet a csertölgy fiatal példányai

mellett a gyertyán (*Carpinus petulus*), mezei juhar (*Acer campestre*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), gyepürózsa (*Rosa canina*), szeder (*Rubus sp.*), fekete bodza (*Sambucus nigra*), fagyal (*Ligustrum vulgare*) alkot. A gyepszintben a füvek közül a felemás csenkesz (*Festuca heterophylla*), erdei szálkaperje (*Brachypodium sylvaticum*), ligeti perje (*Poa nemoralis*), valamint az erdei sás (*Carex sylvatica*) gyakoribb. A kétszikűek közül az erdei kutyatej (*E. amygdaloides*), ernyős- és erdei hölgymál (*Hieracium umbellatum*, *H. murorum*), kék ibolya (*Viola cyana*), erdei sóska (*Rumex sanguineus*), enyvesszegfű (*Lychnis viscaria*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*) említendő. Viszonylag ritkák az üde lomerdei elemek, mint a szagos müge (*Galium odoratum*), erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), orvosi tüdőfű (*Pulmonaria officinalis*), göcsös görvélyfű (*Scrophularia nodosa*). A savanyú talajviszonyokra utal a szárnyas rekettye (*Genista sagittalis*), a háromfogfű (*Sieglingia decumbens*), a réti csormolya (*Melampyrum pratense*) jelenléte. A viszonylag száraz talajállapotokat jelzi gyepszintben a cérnatippán (*Agrostis capillaris*), az ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), a farkaskutyatej (*Euphorbia cyparissias*) és a borsfű (*Clinopodium vulgare*) nagyarányú jelenléte. A terület kiemelkedő botanikai értékét a genyöte, vagy királyné gyertyája (*Asphodelus albus*) jelenti, mely jelentős példányszámban van jelen nem csak a jelölő élőhelyekben, hanem az erdészeti utak mentén szálanként is sok helyütt. A további botanikai értékek közül megemlítendő a védett tarka nőszirm (*Iris variegata*), epergyöngyike (*Muscari botryoides*) és a lokális jelentőségű dunántúli sás (*Carex fritschii*).

Élőhely természetességi -
degradáltsági értékelése:

Az idős állomány természetessége 4-es (természetközeli), míg a fiatalabbé 3-as (közepesen leromlott).

Élőhely veszélyeztetettsége:

Közepesen veszélyeztetett. Az élőhely hosszú távú fennmaradása csak a megfelelő gazdálkodással biztosítható. A széleken betörő akác invázióját meg kell akadályozni. A területen a nagyvadak rágása jelentősen akadályozza a természetes felújulást.

Veszélyeztető tényezők:

Az élőhelyet elsősorban az intenzív, vágásos erdőgazdálkodás és a természetes felújulást kétségessé tevő magas vadlétszám veszélyezteti. A tervezési időszakban megfigyeltük amint területre nagy mennyiségben hordták ki a vadetetéshez a takarmányt, ezzel is növelve a vadlétszámot, mely már így is túrásával, rágásával nagy károkat okoz. Az egész területen a nyiladékokon kiépített földutak indokolatlanul mély árkokkal vannak az erdőktől elválasztva, ami a kavicsos alapkőzet esetében különösen problémás a talajvízszint megtartása szempontjából. A talajvízszint tartós csökkenése hosszú távon a faállomány, egyben a jelölő élőhely nem kívánatos átalakulásához vezethet.

4.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A terület adatlapján közösségi jelentőségű növényfaj nem szerepel. A terepbejárások alkalmával közösségi jelentőségű növényfaj nem került elő.

4.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

11. táblázat: a tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Population (A-D)
II., IV.	nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	C
II.	szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	C
II., IV.	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	C
II., IV.	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)	ÚJ D
II., IV.	csikos medvelepke (<i>Euplagia quadripunctaria</i>)	ÚJ D
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	ÚJ D
II., IV.	nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	ÚJ D
IV.	közönséges késeidenevér (<i>Eptesicus serotinus</i>)	ÚJ D
IV.	rőt koraidenevér (<i>Nyctalus noctula</i>)	ÚJ D
IV.	fehérszélű törpedenevér (<i>Pipistrellus kuhlii</i>)	ÚJ D
IV.	közönséges törpedenevér (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	ÚJ D
IV.	szoprán törpedenevér (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	ÚJ D

Faj neve:

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:	Potenciális élőhelyei a tervezési területen és azzal szomszédosan jelentős nagyságban található tölgyesek (cseresek, gyertyános-kocsányos tölgyesek).
Állomány nagyság (jelölés):	R = rare (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	P = present (jelen van)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány valós nagysága és változásának tendenciái nehezen becsülhetők a detektálhatóság alacsony foka miatt. Mivel az élőhelyében nem következett be jelentős változás, feltehetően az állomány mérete alapvetően nem változott.
Faj veszélyeztetettsége:	Az élőhelyének csökkenése miatt aktuálisan veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Elsősorban a vágásos erdőgazdálkodás, az öreg erdők területének csökkenése és a holtfa eltávolítása veszélyezteti.

Faj neve:	szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Potenciális élőhelye a cseres-kocsányos tölgyes és a fiatal őshonos fafajú tölgyesek; két előfordulása ezekben került megfigyelésre.
Állomány nagyság (jelölés):	R = rare (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	P = present (jelen van)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány valós mérete és változásának tendenciái nehezen becsülhetők a detektálhatóság alacsony foka

	miatt. Mivel az élőhelyében nem következett be jelentős változás, feltehetően az állomány mérete sem változott számottevően.
Faj veszélyeztetettsége:	Az élőhelyének csökkenése miatt aktuálisan veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A területen belül elsősorban a vágásos erdőgazdálkodás és a holtfa eltávolítása veszélyezteti.

Faj neve:	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)
Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Potenciális élőhelye a cseres-kocsányos tölgyesek és a fiatal őshonos fafajú tölgyesek, minden esetben ezek szegélyében, a nyiladékok mentén került megfigyelésre.
Állomány nagyság (jelöléskor):	100-500 egyed
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	R = rare (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány valós mérete és változásának tendenciái nehezen becsülhetőek. Mivel az élőhelyében nem következett be jelentős változás, feltehetően az állomány valós mérete sem változott számottevően.
Faj veszélyeztetettsége:	Országszerte veszélyeztetett az élőhelyek és a táplálékbázis csökkenése miatt.
Veszélyeztető tényezők:	Elsősorban a területen kívülről jövő hatások veszélyeztetik, mint pl. az épületek átalakítása során szaporodóhelyeinek megszűnése. Emellett a mezőgazdasági területeken történő rovarirtószerek használata veszélyezteti.

4.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

12. táblázat: a tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok ismertetése

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
genyőte	<i>Asphodelus albus</i>	V	Az <i>Asphodelus</i> genus egyetlen hazánkban honos faja, a fehér genyőte elterjedésének határa itt, a Sitke környéki tölgyesekben van, áréája ettől északabbra már nem hatol. A terület védett növényfajokban nem gazdag erdőinek botanikai értékét valójában ez a különleges faj adja.
dunántúli sás	<i>Carex fritschii</i>	-	Hazánkban csak a Nyugat-Dunántúlon előforduló ritka erdei sás, melynek minden állománya megtartandó, védendő.
tarka nőszirm	<i>Iris variegata</i>	V	Dombvidéki, fénykedvelő faj, melynek itteni előfordulása lokális értéket képvisel, állománya a jellegtelen fiatal fafajú erdőkben él, fennmaradása természetvédelmi cél.
forrásfű	<i>Montia fontana</i>	V	Az erdők mélyebb nedves részein időszakosan megjelenő faj.
csarab	<i>Calluna vulgaris</i>	-	A tájban ritkán megjelenő törpecserje.
epergyöngyike	<i>Muscari botryoides</i>	V	Fiatal cseres szegélyén került meg a kutatás során.

4.3. Területhasználat

4.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

13. táblázat: a tényleges művelési ágak megoszlása a tervezési területen

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Megoszlás %
erdő	251,097	96,96 %
kivett	7,876	3,04 %

4.3.2. Tulajdoni viszonyok

14. táblázat: a tervezési területen érintett tulajdonosi csoportok megoszlása

Tulajdonosi csoport/kezelő	Kiterjedés (ha)
Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.	258,973

15. táblázat: a tervezési területhez tartozó helyrajzi számok tulajdonosi csoportja

Település neve	hrszt	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonosi csoport/kezelő
Sitke	0398/c	1,427	kivett	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0398/b	208,331	erdő	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0398/a	1,099	kivett	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0397/	3,256	kivett	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0396/	0,857	kivett	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0395/c	0,436	kivett	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0395/d	18,784	erdő	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0395/b	0,801	kivett	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.
Sitke	0395/a	23,982	erdő	Tulajdonos: Magyar Állam, Kezelő: Szombathelyi Erdészeti ZRT.

4.3.3. Területhasználat és kezelés

4.3.3.1. Mezőgazdaság

Gyepgazdálkodás

A gyephasznosítás a területen nincs, a kataszteri lapok alapján gyep (rét, legelő) művelési ágú terület nem található. Az erdőkben található mintegy tucatnyi kis gyepfolt eredete és korábbi hasznosítása nem ismert, ezek gyomosak és jelenleg cserjésednek kökénnyel, galagonyával, vadkörtevel. Fentiek alapján a tervezési területen gyepgazdálkodás nincs.

Szántógazdálkodás

A területen a terepbejárásokon szántóföldet, ill. szántóföldi művelést nem találtunk, a kataszteri lapok alapján szántó művelési ágú terület nem található.

4.3.3.2. Erdészet

A tervezési terület teljes egészében állami tulajdon, kezelője a Szombathelyi Erdészeti Zrt. A

faállománytípusok közül kiemelkedik a cseres-tölgyes 62,5 % területfoglalással, melynek azonban nagyobb része fiatal, 40 év alatti állomány (16. és 17. táblázat). Jelentős még az erdeifenyő ültetvények részaránya (27,5 %), míg az egyéb keménylombos (dőntően vöröstölgyes) állományok területi aránya 10% körül alakul. Az állományok általánosságban véve igen fiatalok, idős erdő nincs is a tervezési területen, továbbá jellemző az elegyfajok igen alacsony aránya (17. táblázat). Valamennyi erdőrészlet átalakító üzemmódba sorolt, talajvédelmi, illetve Natura 2000 rendeltetésű (18. és 19. táblázat).

16. táblázat: a tervezési területen előforduló jelenlegi és távlati faállománytípusok

Jelenlegi faállománytípusok	Cseres-tölgyes	Erdeifenyves	Egyéb keménylombos	Jelenlegi összesen
Cseres-tölgyes	150,79			150,79
Egyéb keménylombos			22,93	22,93
Erdeifenyves	67,45	67,45		67,45
Távlati összesen	218,24		22,93	241,17

17. táblázat: a tervezési területen előforduló fafajok korosztályok szerint

Fafaj	11-20	21-30	31-40	41-50	Összesen (ha)	%
kocsányostölgy	-	-	11,19	0,89	12,08	5,0
kocsánytalan tölgy	-	0,29	3,43	0,47	4,19	1,8
vörös tölgy	-	22,99	3,32	1,87	28,18	11,7
cser	26,62	32,47	60,06	19,44	138,59	57,5
cseresznye	-	0,06	-	-	0,06	0,0
kislevelű hárs	-	-	-	0,23	0,23	0,1
erdeifenyő	-	52,40	-	5,44	57,84	24,0
Összes	26,62	108,21	78	28,34	241,17	100

18. táblázat: a tervezési területen előforduló erdőállományok üzemmódok szerint

Üzemmód	Terület (ha)
átalakító	241,17

19. táblázat: a tervezési területen előforduló erdőállományok rendeltetés szerint

Erdők rendeltetése	Terület (ha)
védelmi rendeltetésű erdők	
talajvédelmi, Natura 2000	241,17

4.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A terület egyetlen vadgazdálkodója a Sitke és Környéke Földtulajdonosi Közösség. Az elmúlt 10 év vadgazdálkodási adatai a területről 12. táblázatban található. Elmondható, hogy a vadgazdálkodási tervekben megadott adatok nem tükrözik a valóságot. A vadállomány egyértelműen túltartott és akadályozza az erdők természetes felújulását.

20. táblázat: a körzet vadgazdálkodási adatai az elmúlt 10 év alapján

Vadfaj	Jellemző állománysűrűség pld/100 ha	Állománysűrűség 2004-2013		Hasznosítási sűrűség 2004-2013	
		pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend
gímszarvas	0,7	0,6	stagnáló	0,2	stagnáló
őz	2,0	1,8	stagnáló	1,0	stagnáló
vaddisznó	0,6	0,7	csökkenő	1,4	csökkenő
mezei nyúl	1,0	0,7	csökkenő	0,1	csökkenő
fácán	2,0	2,1	stagnáló	0,6	csökkenő

Az Öregcser területén halászatra vagy horgászatra alkalmas víztér nincsen, így e használatok nem fordulnak elő.

4.3.3.4. Vizgazdálkodás

A területen sem folyó-, sem állóvíz nem található, illetve a mocsár időszakos sekély tava nem sorolható ide. Az erdészeti utak mellett kb. 1 m mélységű árkok húzódnak, melyek a csapadékvíz gyors levezetésével a terület szárazodását segítik elő.

4.3.3.5. Turizmus

A terület jelenlegi turisztikai hasznosításáról nincs tudomásunk. Tervezett fejlesztésekről nincs információ, bár a területet délről-keletről ölelő szőlőhegy látnivalóival együtt a helyi turisztika célpontjává válhatna.

4.3.3.6. Ipar

Ipari létesítmény vagy tevékenység jelenleg nincs a területen. Ipari fejlesztés nem tervezett.

4.3.3.7. Infrastruktúra

Infrastrukturális beruházás nem tervezett.

4.3.3.8. Egyéb

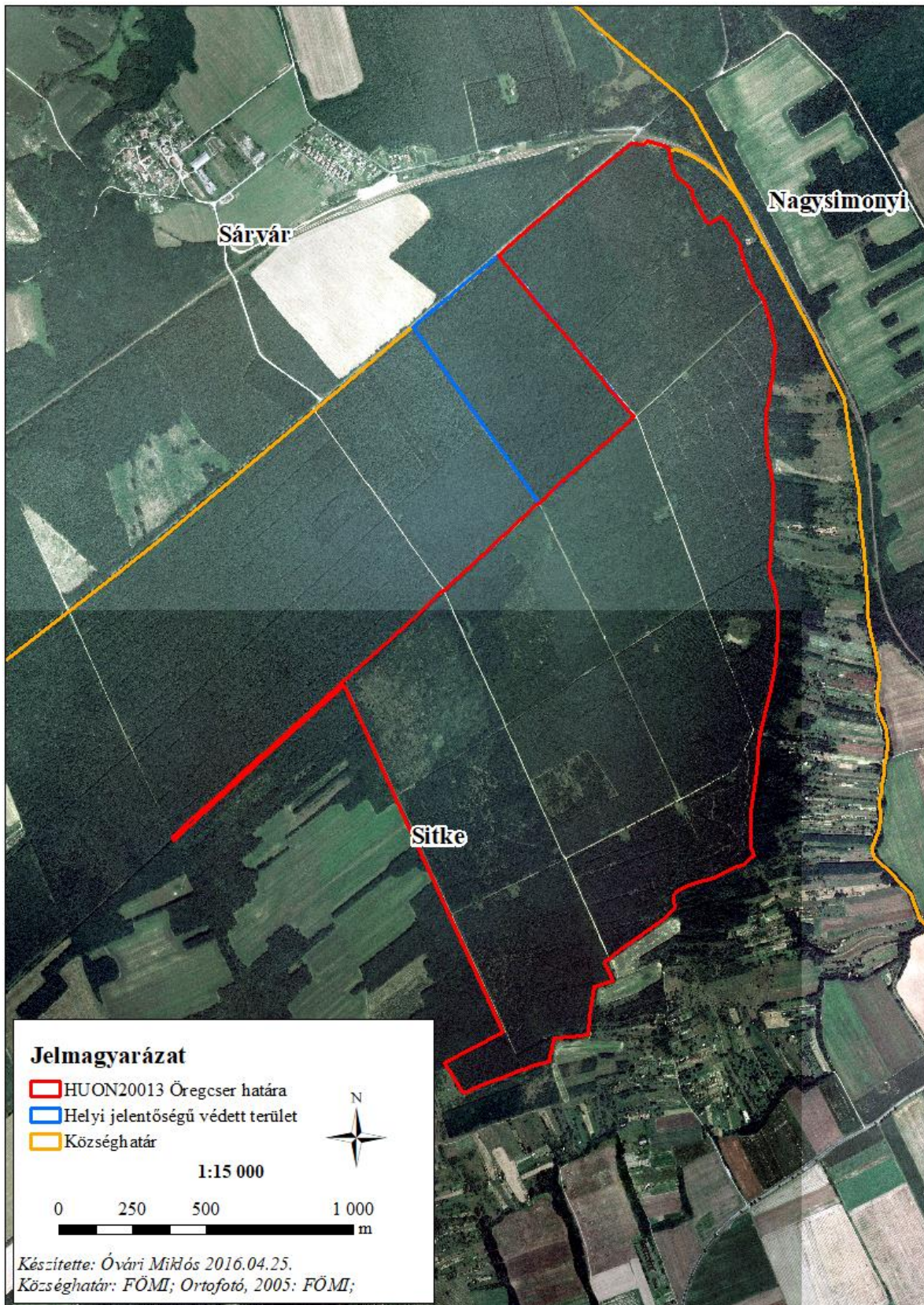
A fentiekén túl más területhasználati módról nincs tudomásunk.

5. Felhasznált irodalom

- BERKI I. – NÉMETH S. – SIPOS E. – STEFANOVITS P. (1995): A Nyugat-Dunántúl legfontosabb talajtípusainak rövid áttekintő ismertetése – Vasi Szemle, 49 (4): 481-517
- BÖLÖNI JÁNOS, MOLNÁR ZSOLT ÉS KUN ANDRÁS (SZERK.) (2011): Magyarország Élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója, ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót, 441 pp.
- DÖVÉNYI, Z. (szerk.) (2010): Magyarország Kistájainak Katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest. 876 pp.
- FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM, TERMÉSZETMEGŐRZÉSI FŐOSZTÁLY (2013): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. Földművelésügyi Minisztérium, Budapest.
- HARASZTHY L. & SÁFIÁN SZ. (SZERK.) (2016): Védett állatfajok elterjedési atlasza Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein. Somogy Természetvédelmi Szervezet, Somogyfajsz.
- KIRÁLY G. (2008): Az Öregcser Natura 2000 terület élőhely-térképezése. – kézirat
- MAROSI S. - SOMOGYI S. (SZERK.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I. - MTA. Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, pp. 432-436.
- ZENTAI Z. (1999): Természetföldrajzi jellemzők In: Boda L. – Orbán R. (szerk.): Ság hegy, Kemeneshát, Kemenesalja - B.K.L. Kiadó, Szombathely, pp. 4-19.

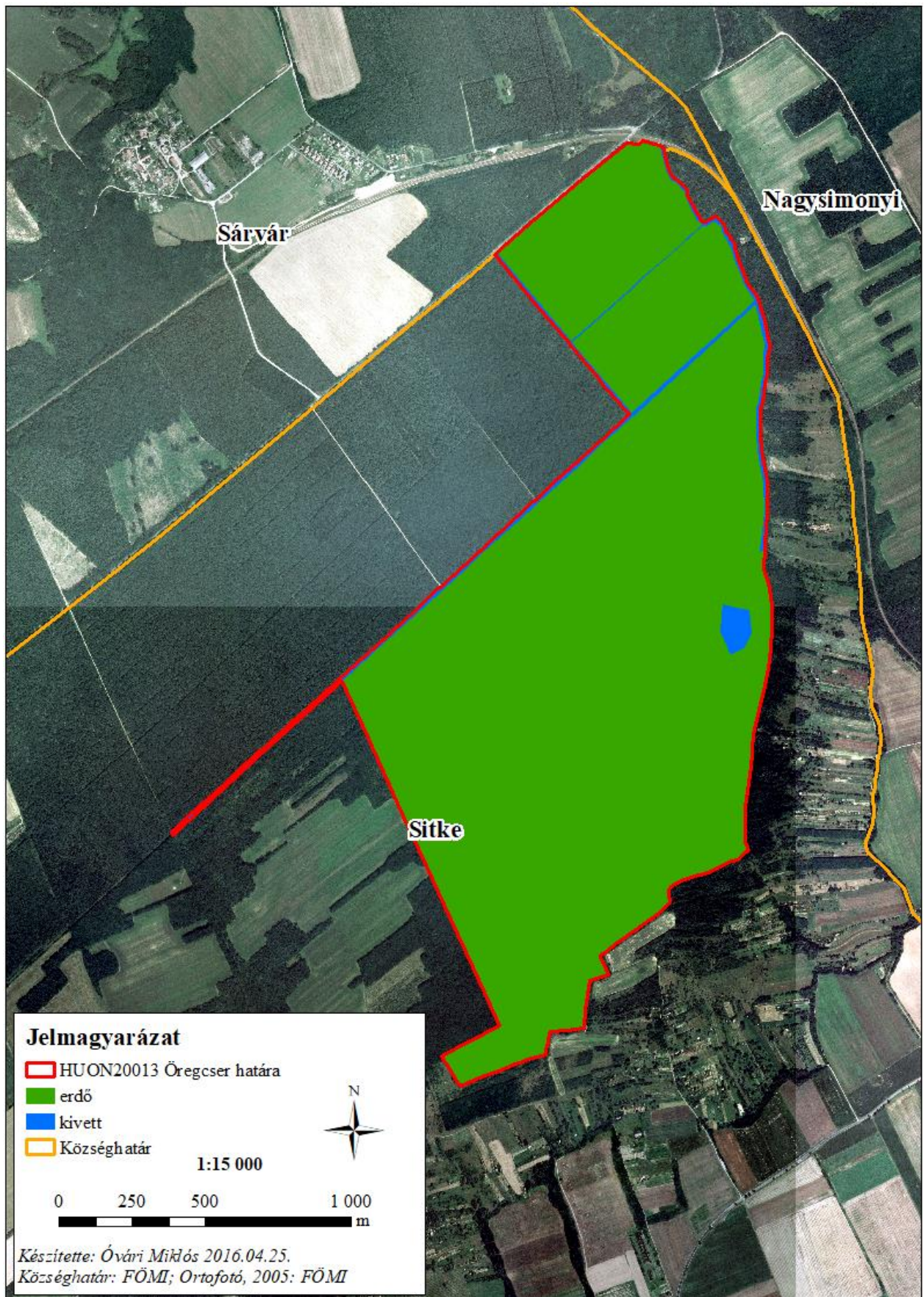
6. Térképek

6.1. Az Öregcser áttekintő térképe

6.2. Az Öregcser a főbb művelési ágak megoszlása szerint

6.3. Az Öregcser élőhelytérképe

